

SOKOLSKI GLASNIK

ORGAN JUGOSLOVENSKOG SOKOLSKOG SAVEZA

Izlazi svakog 1. i 15. u mesecu. - Godišnja preplata 50 Din. - Uredništvo i uprava u Ljubljani, Narodni dom. - Telefon ured. 2543. - Račun pošt. šted. 10.932. - Oglas po tarifi.

God. X.

Ljubljana, 1. decembra 1928.

Broj 23.

DR. MIROSLAV TYRŠ:

Naš zadatak, smer i cilj.

Braće i drugovi!

Sto hoćemo? Kuda smo? Kako brzo a sigurno i promišljeno u svakom pogledu doći do cilja? Šta je deo sokolski kod sveopštoga rada? Je li doista naš zadatak u životu narodnom?

Kakvog smo uverenja o tome, kakva načela važe zato, za svaki napredak do savršenstva u svojoj struci, za čitavo poduzeće, prožeto pravim duhom — to unapred ne smemo s običnom frazom odbiti, nego moramo što više smatrati svojom dužnošću, da to šire obrazložimo i dublje utemeljimo.

Predimo odmah na samu stvar! Ne svak zase, kao pojedinac, u raznim društvinama, već opštrom potporom i zajedničkim nastojanjem rešićemo svoj zadatak, i to ne samo u svoju vlastitu korist, nego za blagodat čitavog našeg naroda.

Tako dakle kod čitavog rada i razmatranju treba imati pre svega pred očima te tri veze, postepeno šire i šire: najpre vezu u pojedinom društvu, zatim vezu između čitavog Sokolstva i najposle i onu vezu, koja nas veže s celim narodom.

Počnimo s društvom!

Ne mislimo na tom mestu opširno govoriti o onim uslovima, na kojima se općenito temelji vrednost i uspeh društvenog života, isto tako nećemo ovde dalje raspravljati o onim čudorednim vrlinama, koje na kraju krajeva ne rese samo Sokola, nego i muža uopšte. Ta znamo, kako se rado za naduvenom smesom reči krije nedostatak vlastitih misli i neradinošć kod pojedine stvari.

Obazirući se samo na svoju svrhu postavimo pitanje: Što nam u svakom između naših društava jamči za stručni napredak, za razvoj stvari i njeno usavršenje?

Mislimo, ako to uvek zadržimo u svesti, da je moguće svuda napredovati i usavršavati i da bi sve, što učinimo, mogli izvesti takoder društve, a možda i bolje. Misao jednostavna, pa ipak ne dolazi uvek svakome na um. Teško da je kakva stvar u početnom stanju tako izvršna, da bi bilo njen pogoljšanje sasvim nemoguće. Ako dakle u kakvoj stvari nema izgleda za napredak, onda sudimo, da je upravo dovršeno savršenstvo prouzrokovalo njen zastoj, ili pre neka ljudska mana, koja je svakom napretku — i u javnom životu — glavna smetnja i zapreka, — a ta mana se zove — zadovoljstvo. Da, zadovoljstvo je onaj teški olovni kalpak, koji treba odbaciti, da ne bi samo nosili smelije glave, već i misli slobodnije. Ne zagovarajmo dakle time svojevoljne hirove i splerke. Da li se udovoljilo svestranom razvoju telesnih snaga, da li se živahnim raznolikostima u svemu pridružio i potreban red, da li se nije nigde i ni čim potrošilo nena-

doknadio vreme, da li se kod vežbi kako pojedinačnih tako i skupnih korisno pokazao i ukus za lepotu, da li su počeci temeljito zamišljeni, da li je daljnji napredak postignut najkratim putem, da li je u svemu nastojanje išlo za najvišim ciljevima, pa i to, da li je sve u čemu i čime te na čemu vežbamo svoje vežbe, uredeno najbolje — to se moramo sami uvek pitati. Da, još više: kamo god smo u čemu bilo dospeli, neka nas to ne zaustavlja da mislimo i dalje istražujemo, da ne bi moguće ipak sve moglo biti drukčije i još bolje. U tom pogledu neka bude sokolsko geslo: »Večito kretanje«, ili ako hoćemo i: »Večito nezadovoljstvo«, koje ima ovde i tu pogodnost, da ga niko ne može ometati i zabranjivati.

Ko je u tom smislu najveći nezadovoljnik, dakako ne s ogovaranjem i sumnjom i s neplodnom i neosnovanom reči, nego sa stvarnim pronalaženjem i sa nikad nezadovoljivom svojom težnjom, toga smatrajmo na tom polju svuda za prvoga subrata, pa i to samo tada, ako zna i svoje greške bez okolišanja priznati, ako se veseli pro-nalaska i napretku drugih isto tako kao i svome vlastitome, a kome u je ličnost ništa, a celina sve.

U tom smislu neka bude u svakom društvu takmičenje sviju protiv sviju složna utakmica, bratski polet, i svak svom silom na zajedničkom putu hitajući napred, neka se veseli, ako ima neko, ko te je pretekao.

To je duh i težnja, koju ne može i ne sme sprecavati nijedan imovinski nedostatak. Tamo pak, gde ima izdašnijih sredstava, neka i dalje posiže nastojanje. Ako bi gde god druge, a po katkad moguće i kod nas, katkovidna udobnost državne granice držala za granice sveta, neka nas nosi težnja za napretkom dalje. Šta god se drugde dešava u našoj struci, pokreniš a ja m o d o z n a t i, i to ne samo iz knjiga — koje razume se treba takoder nabavljati i marljivo pregledavati — ne samo iz mrtvih slova, nego i iz živog zora, koji nas brže i temeljite poučava, ne obazirući se na način izvodenja, da živote i ustroje, koji se ogledaju, naročito kod zajedničkih javnih nastupa, nije moguće u celini opisati.

Mnogi od nas ide na putovanje. Neka uvek misli i na sokolsku stvar.

Ako može biti, neka u prvom redu misli na nju, sve pregleda i o svemu se osvedoči što se njetiće. Ako je potrebno i ako je moguće, neka ga i ostali novčano posdipir u tu svrhu. Na taj način što smo doneli s putovanja o spravama, o vežbama, o uredenju društvenog života, to razborito promotrimo i prosudimo u domaćim sednicama; mišlju, koja se tudim stvarima ne

divi, niti ih zabacuje zato što su tute, već jedino nastoji, da se uklopi svemu što je neprikladno, i da bi sve, što se tu i tamo pojavilo korisna, kod nas usredotočilo kao u jednom središtu.

Nastojimo, da su nam sve tute težnje koliko je moguće poznate iz vlastitoga uzora, i poučimo se o svakom novom kretanju i svakom novom smeru. Razume se da ne mislim, da bi naš vlastiti smer postao nesmer, šarena, neuređena smesa sviju ostalih smerova. Nije dovoljno uvek sve primati, treba prilagoditi sve našim prilikama, našim težnjama i što se protivi našem duhu i našoj celini, odbacićemo, iako bi nam moguće donešlo kakve neposredne koristi. I upravo to načinimo ovde, da ima još veću vrednost od onoga što se tako sabralo na stanovitim stvarima, ono »večito kretanje« i onaj stalni duševni trud, koji se na taj način prouzrokuje; jedna je okolnost ta, da uzdržimo uvek misao nad razinom nesvesti, da ne mora sve biti uredeno tako, kao do sada i kao što nam je do sada poznato: misao će uvek težiti popravku i dodacima u našem smeru, i nju ćemo razume se dalje gajiti u svoj njenoj čistoći, jer po svim iskustvima smemo tvrditi, da ona zaslužuje, da se i dalje gaji. Samo se po sebi razume, da nećemo samo oponašati, već ono, što smo dobili, usavršavati, nećemo jednako, već sve bolje i bolje. Iako smo iz »manje vrednog« naroda, kako to bar naši protivnici neprestano pokušavaju da trube po svim uglovima, razume se oni pošteni protivnici, koji bi nam, ako bi to samo bez sramote mogli učiniti, najrade svezali noge i zatim nas junački zasramljivali, da ne možemo i nećemo napred.

Toliko o pojedinom društvu i njegovoj težnji. Kamo god dospešemo po ovde naznačenom putu, zapamtimo uvek, da za našu stvar nije ništa stvoreno, kad bi svi samo na sebe mislili i sve sebično za se čuvali.

Šta god neko sazna i izmisli, neka bude svojina cele stvari sokolske i jednako pravo na to imaju sva bratska društva. Dakako da se savez sokolskih društava nije mogao ostvariti; nije nam tobože, kako nam se reklo, do unapređenja telovežbe, nego do drugih težnja. Ali pored vanjskog spajanja, koje je u tom vremenu nemoguće, ostaje uvek duševna uzajamnost. Zaista su se medutim i sredstva i vanjski naš razvoj toliko uzdigli, da je moguće dalje misliti i više započeti, nego što se to do sada u tom pogledu moglo dogoditi. Možemo se ne samo, kao što se to do sada dogadalo, sjediniti u izletnoj i svečanoj odori; možemo takoder ne samo s obzirom na knjige odbora i predsjedničkog zbora, nego i s obzirom na sprave i pripravljanja i s obzirom na sva naučna pomagala, mišlju, koja se tudim stvarima ne

težiti za jednakost; da upoznamo težnje drugih naroda, možemo osim toga, što pojedinci učine u tom smeru, za skupno poduzeće složiti svoje snage i sredstva; možemo misliti na opšire i skupocenije spise, koji ne bi sadržavali samo vežbači sustav, potpun sa se, nego bi raspravljali i o smeru i cilju našem, o upravi i tehničkom vodstvu društava, o njihovim nastupima kod javnih telovežbi, izletima i svečanostima, ukratko o svim životnim pitanjima društvenim, te bi tako u sav naš rad uveli promišljen način, koji se temelji na istim načelima; uopšte možemo gledati, da se u svemu sporazumevamo, jer sve što nas sjedinjuje to nas i jača; možemo najposle i pomoću tiska našu štvar pretresati i raspravljati, jačati sokolsku svest, napretke, postignute u našoj struci, učiniti svojinom sviju, sebe i potrebu svoje uzajamno upoznavati, protiv nesvesti, nemarnosti i raznih ličnih mana i protiv vanjskih zapreka se boriti; možemo ustrojstvo pojedinoga društva i naročito organizaciju cele naše stvari objašnjavati i unapred pretresati i tako se spremati onoj zajedničkoj i jačoj radinosti, koju hoćemo da raspiremo u savezu sviju naših društava, spremati i usavršavati ono šire takmičenje sviju sokolskih društava, koje će našu stvar tek utvrditi i učiniti opštom.

Nekada se reklo, da nećemo postići razvojem svoju težnju pre, dok svak, kome Čeh, ne bude i Soko. Mislimo, da nam se, kod jasnijeg pregleda, koji smo dobili međutim, o stvari, jače utvrdilo to uverenje. Ljubav i brigu obraćati samo na jedno društvo, bilo bi golo kratkotrajno igranje, jer je sve, što se uopšte do sada dogodilo u našoj struci, samo polaganje temelja, negovanje klica za budući razvoj. Ako brojimo u Češkoj i u sestrinskoj Moravskoj, koja je, samo po sebi razumljivo, s nama jedna nerazdeljiva celina, sada oko 12.000 članova i subraće, to je ipak samo neznatan odlomak našega naroda. Bitna razlika je medu sokolskim društvinama i društvinama drugih svrha. Nije moguće i ne treba, da bi svak bio član pevačkog, zanatljiskog ili znanstvenog društva; Sokolska stvar, pošto se obraća na sve staleže i slojeve, znači sada toliko, koliko telesno i delomice čudoredno uzgajanje i oplemenjivanje celog naroda čehoslovačkog, njegovo uzgajanje do snage, neustrašivosti, plemenitosti i veće skladnosti, mora dakle težiti za tim, da bude čitav narod najposle ujedno u klugu. Ovde ne može kao posmatrač ostati ogroman deo općinstva; mi nismo samo zato, da bi nas drugi gledali, i naše težnje

nutnosti, opasnosti, modi, sposobnosti, što je sposobno raslužujuće.

odobravali, tu mora vremenom čitavo općinstvo ne nestati, nego redom stupiti na poprište i jačati se na njemu izvestan broj godina. Jer snaga i vežba drugih, mislimo, nikome ne pomaže, izdašnji trud neznačnoga dela ne može nadomeštiti opšti uspeh, nastojanja i borbe, i odlomak, koji bi ostao uvek odlomak, ne bi imao zato nijedne odlučne vrednosti za narodni život. Jer bolje nego na kom drugom mestu vredi ovde duboka i uvezena izreka:

»Što sav narod ne zna, niko ne zna!
Što narod još nije saznao, niko nije saznao!
Što od naroda nije, uopšte nije, nastalo!«

To nas ujedno seća na onu treću vezu, koju smo spomenuli u uvodu, vezu u narodu, na naše stanovište i zadatke naše usred onoga opštoga kretanja i sviju onih skoro bezbrojnih težnja, iz kojih se sastoji narodni život. To bi bio predmet skoro bez kraja kad bi ga hteli ovde svega proučiti. Što se pak narodnog života tiče, imaćemo na umu samo najopćenitije, razume se i najvažnije uslove njegove, i što dodiruje našu stvar, već smo spomenuli, da se tu u prvom redu obaziremo samo na onu stranu, koja se odnosi na čistu stručnu i najbližu našu radinost. Ako bi ta radinost gdegde zastajala, smemo ipak reći, a već smo i rekli, da je njen smer uža sve nedostatke, koje je sigurno imala u svemu ipak dobra i uspešna i da smo dakle u tom pogledu na pravom putu, koji mnogo obećaje. Napominjemo, da znamo dobro, ako smo na putu, da to nije isto, kao da smo na cilju, i to tim manje, što je cilj udaljeniji, i što se već više i srećnih takmičara davno pred nama uputilo prema njemu. Ali što nas kod toga mora siliti i neprestano napred terati, to je misao, da nikako ne idemo u boj sami i samo za sebe, nego da sav naš narod treba početi slično takmičenje i da o njegovom uspehu ovisi napredak, blagostanje i sva naša budućnost. O tome smo što dalje idemo stalnijeg uverenja i mislimo, da se ovde s vama o tom lako sporazimo, ako obrazložimo, kako to mislimo.

Sva istorija svedomi uopšte i čovečanstva nase posje je večita borba »za biće i opstanak«, u kojoj podleže i gine sve, štonije sposobno za život i što je celini na putu, ostavljujući samo svoj trag kao okameninu u kamenim slojevima ili pak u slovima knjige, koja se zove istorija. Tako glasi taj opšti zakon, kojega je naš vek otkrio i jasno izrazio i koji je čim dalje tim jasnije pokazao svoju sveopštu vrednost; neumoljivi zakon, kao i svaki drugi, koji vlada u prirodi, što je isto u istoriji; zakon, kojega se ne može zakleti ni molitvama, ni samoprevarnim rečima, pa ni samim naslednjim pravom. Njemu su podlegli i sitni i moćni stvorovi nekadašnji, izumrli su onda, kada u postepeno promjenjenom svetu nisu više našli daljnji uslova za svoj opstanak; njemu su podlegle najmoćnije zajednice i narodi nekad najslavniji — jer i čovek je samo deo opšte prirode — podlegli su mu, čim su ostareli u uvek novom svetu, čim su ukočeni prestali koračati dalje i tako došli u oprek s duhom večitoga kretanja i napretka, a često i s duhom novoga vremena, koje se medutim uzdiglo iznad čovečanstva; njemu su podlegli, čim se napokon neminovno pridružila još i sveopšta pokvarenost unutrašnjeg života. To sve dokazuje, da nikakva, pa ni najsajnija prošlost, nego samo zdrava i radina sadašnjost jamči narodima budućnost, da narodi idu nazad, ako ne idu napred, da iznutra izumiru i da sveopšti tok dogodaja otstranjuje s puta samo ono, što je već samo po sebi trulo i što nema više vrednosti u opštem životu. Jer samo je ovaj opšti život po pravu prirodi naš, slično kao što u svakom zdravom ustroju celina vredi i važi više nego delovi i pojedinci; i ona »borba za biće i opstanak«, koja je u prirodi najviši zakon, ne znači ni drugo, nego da deo mora isčeza u celini smeta ili joj preti, da će ostati i da će se njenje razviti samo ono, za potpuni život i tanje i opstoji u ce-

lini. — Razume se, da se ovde obaziremo samo na čovečanstvo. Vršilo se tu ovo otstranjivanje s puta lagano ili naglo, ipak je i tu sigurno, da je i svaki narod iščezen u samu svojom vlastitom krvicom, a isto tako, da se na bojištima ne odlučuje sudbina naroda, nego da je već odlučena pre boja. Nijedan narod, koliko ih je bilo na svetu, brojan ili malobrojan, nije isčezao, dok je bio zdrav i sposoban, svaki je propao, kad je bio izrabljen, bezbrizan i podal. Ovde kao i svuda izriče priroda, koja je bila dugo vremena milostiva, strogu osudu, pravednu i za celinu korisnu, otstranjujući iz čovečanstva članove, koji su nepriступačni, nepotrebni i štetni za daljnji zdravi razvoj i napredak. To je ujedno jedina prava, nepotrebna i velika nauka, koju nam daje sva istorija. Jer u njoj se prosti ništa ne ponavlja, ništa ne stoji čvrsto. »Što su vekovi okretili, okrenuleće doba« i stoletno odolevanje protiv kojekavih navala i pritisaka ne jamči nikome daljnji opstanak, naročito ne u vremenu, kada više važe dani, nego što su nekada vredile godine.

Šta sledi iz ovoga za nas? Dve stvari i dve istine! Jedna teška, a druga utešna!

Pre svega iz ovoga sledi istina, da narodi, čim su manji, moraju biti marljiviji, da bi i pored skromnog svoga broja bili i ostali valjanji i vredni članovi čovečanstva, i da moraju u svemu tome više paziti na zdravi razvoj i napredak svoj. Jer kod malih naroda se zastoj i izopačenost lakše i brže rašire po čitavom telu, a kod velikih naroda može dugo trajati, pre nego što bolest pronikne svu tvrđu i svalda zdravi život. Ovo nam naravno nalaže, da budemo življivi i oprezniji. Pa ko ne bi htio raditi i biti oprezen? Ta iz toga nam izvire i sigurnost, druga istina, da nijedna vanjska moć, nijedna tvarna i surova sila sama po sebi ne uništava narode, da je život naroda, dokle se razvija na suncu istine, dobra i opštug napretka, u ovom smislu neranjiv kao sunčana zraka, i da ga ne mogu pobediti i pogubiti nijkakve sile tame, laž ili nasilje.

Dolazimo k zaključku. Ako su to osnovne istine, koje vrede za sav naš narod, moraju iz njih neminovno i za nas, kao za jedan ni u kom slučaju poslednji od činitelja u narodnom životu, slediti stanovite posledice.

Mislimo ove: Kako su naša društva za sve, a imaju ipak poseban smer pored sviju, tako je slično i naš zadatak ovde dvostruk. Prvi i opšti je taj, da smo pre nego drugi pozvani, da očuvamo svoj narod u onoj svestranoj člosti, koja ne dopušta narodima, da izumru, u onoj trajnoj i čvrstojsnazi, u onom zdravlju telesnom, duševnom, čudorednom, koje ne dozvoljava, da bi se pokazala kakva pokvarenost i kakav zastoj, kakvo nazadnjaštvo, taj najružniji, upravo ubitačni zločin, koji se može na narodu počiniti. Kako pak mora sav naš rad provejavati onaj isti čili, sveži i neumorni duh, kako moraju pakleni duhovi nemarnosti, lenosti i mržnje za uvek ostati ukleti van domašaja naših mesta za takmičenje — to neka bude ovde samo naznačeno. Jer inače bi bili same karikature, patvorenja onoga, što moramo biti, a nikako prednji i čvrsti vršnici opšte uloge, koja je u narodnom životu važnija od drugih.

O drugom posebnom polju našem, o našim čisto stručnim težnjama, pored drugih različitih pa i stručnih, dovoljno je ovde ovo: Nekada se reklo — i to se slaže s onim, što smo rekli u opštem pogledu — da može narod malobrojan kao mi, a naročito u ovim vremenskim i prostorskim okolnostima, u kojim smo mi, čekati samo dvostruku sudbinu, da mora naime, ako je nemaran, polaganje isčeznuti, ili pak ako hoće da živi, da se mora krepkom i svestranom radinošću užignuti iznad drugih.

Da li hoćemo i moramo kao narod da proživimo potpuni narodni život, o tome mislimo, da nema kod nas pitanja, to je, čini nam se, složno mišljenje i složna volja sviju nas, koju niko ne bi mogao uzdrmati. Ta ono podizanje, o ko-

jem se radi, ne znači ništa drugo, nego da moramo opet postići ono mesto spreda u obrazovanosti i pravoj prosveti, gde je naš narod nekada već bio; i ne mislimo, da je svoju sposobnost i darovitost za to već izgubio. Ali potrebitno je, načavno, da svaki pojedinac, svako društvo nastoji svim silama, da svak u izabranoj struci teži za najvišim ciljem. Samo tamo, gde je stvar dovedena takodaj leko, da se netrebasti deti i bojati upoređenja sa svim inostranstvom, sa mato je izvršen zadatak u narodnom životu i postignuta sva određena težnja. Ko hoće manje, isto je kada neće ništa. Ne leniti se, nego u poletu dalje! Pasti ili dospeti! Sve ili ništa! mora svakako ovde biti geslo nastojanja. Ovu istinu spoznati, pogledati joj neustrašivo u lice i ravnati se po njoj, samo će nas to čuvati i uzdrizati. Nedostojno je sebe potencijativi, ali je opasno i nemuževno sebi laskati i sebe varati i samozdajnički se zadovoljiti malim, gde spašava samo najviši rad i napor, koji cilja na najviše vrhunce!

U koliko je naš zadatak lakši od onoga, koji je možda pripao drugim narodima, u toliko je časniji i njegovo je rešenje korisnije za napredak i za unutarnji naš razvoj; i što je veći, mora nas ispuniti većim ponosom i oduševljenjem težnjom.

I tako nas čeka i na ovom polju, gde se rasprostiru bojni redovi svega naroda, novo opšte takmičenje. Kamo su drugi narodi, koji nisu bili nikada u ropstvu, srećnijom sudbinom pred nama, dospeli, tamo, pa čak i dalje ništa zajednički cilj. Tu su sve težnje, sva su društva opet takmaci jedne i ipak zavisne misli; svak neka bude tu svakome za ugled i pobudu i svak, žečeći ostalim u bratskoj misli posedu, neka ipak napne sve snage, da svojoj stvari izvođi pobednosni venac i da ga obesi u zajedničkom hramu domorodne istorije kao slavnu uspomenu.

Znamo vrlo dobro, kako je dug i težak put, koji vodi do toga venca. Ali neka to, ko bio, tumači, kako mu drago, mi ipak nećemo tajiti, da ostajemo kod svog neobrirovog uverenja, da stvar sokolska, koja uzdiže misli iznad svakidašnjosti i koja je sama već u svojim osnucima iznad drugih, može između sviju prva dospeti tamo, kada maramo svi i težiti, bilo ujedno sa svima, bilo na celu sviju.

To neka bude u ovoj trećoj vezi, u vezi narodnoj, naš smer i naš cilj; tako vršimo svoj deo kod jedinčkog rada svega naroda i zapamtimo, da marama svak, ko stupa na mesto takmičenja, hrli neprestano dalje i dalje, ili, što je isto: da tu odlučuje svakidašnja, neprestana, a ipak neistaknuta delatnost, a nipošto samo glasni nastupi, koji se samo tu i tamo pojaveju. Ovim svakidašnjim, neprekidnim stvarnim i duševnim delovanjem, imajući svugde na umu napredak, rešićemo pre svega ovde svoj zadatak, doprinoseći tome, da naš narod ostane uvek zdrav i silan, da meduostalim nikada ne bude nevredan, zaostao u svušan član, kojega bi tok događaja s obzirom na celinu morao otstraniti s poprišta istorije.

Tako branimo svakodnevno svoj narod, kojeg bi bilo dockan i uzašlud s mačem prema vani braniti u tom slučaju, kad bi iznutra nemar i pokvarenost izglodali tvrdi i čvrstu njegovu jezgru.

Opšti znak bolesnog i pokvarenog društva je taj, da u njemu prevladava slaba sebičnost i samoprevarna laž. Tamo pak, gde je jezgra života zdrava, celina je delovima sve, tamo nema mesta izdajstvu, bezbrižnosti i kukavičluku, koji se sebično paze samo na ličnu korist i vlastito čuvanje i koji u odlučnom trenutku osuđuju napor plemenitog rada; samo je tamom oguće, da niko ne otstupi bojažljivo ili izdajnički, da sav narod stoji i ostane kao jedan junak, o čiji će se neprobogni oklop najposele razbiti ubojnički mačevi. Samo je zdrav narod sposoban da se branii.

Oružje u svakoj šaci! Vojničko uređenje! Sto puta, hiljadu puta neka to bude rečeno! Ali uz oružje i uređenje pre-

svega treba i sposobnih i spremnih mladića i ljudi! Ko hoće u ratu da brani svoj narod, taj mora već u miru stajati na straži, da se ne bi uvukla trulost u život, taj neka s plamtećim mačem uništava i goni krvopije i šišmiše na svakom polju! To neka nam bude zvezda prethodnica za naše delovanje i najviše posvećenje celog života!

To je naše stanovište, ovako mi razumevamo sokolski zadatak i

ono trostruko takmičenje, koje nam je naloženo i u kojem treba i jest dužnost, boriti se za palmu pobjede. To je, mislimo, naloženo svima onim, koji su se ozbiljnom i svesnom mišljom prijavili za sokolsku stvar. Što ovde nameravamo i hoćemo, ne može biti drugo, nego da se pridružimo redovima takmičara, koji hrle za tako uzvišenim ciljem i za gesmom svih gesala, koje glasi:

Napred!

Naš 1. decembar

1918 * 1. XII. * 1928

Braćo! Sestre!

Danas slavimo prvu desetogodišnjicu postanka naše kraljevine; to je velik naš državni i sokolski praznik. Svoje poglede na prošlost našeg naroda, svoje mišljenje gledom na naš opšti položaj u sadašnjosti i svoje stanovište s obzirom na smer sokolskog dela i nastojanja u budućnosti tačno smo obrazložili u svojoj deklaraciji, koju smo objavili čitavom svom članstvu, čitavom svom narodu i čitavom Slovenstvu 7. septembra t. g. na Kosovu Polju. Kazali smo, da našem narodu najpre i najviše treba mir i delo, da u Sokolstvu s obzirom na Slovenstvo nema kompromisa i da je Jugoslovenstvu jedino mesto u Slovenstvu. Naša je deklaracija odjeknula oduševljeno u svakom nacionalnom srcu.

Sećajući vas na taj jasan i odlučan glas jugoslovenske sokolske duše, svačaćemo vašu pozornost na reč velikoga Tyrša, kojima je otkrio najjaču zaštitu narodne samostalnosti: Moći i junaštvo, delo i ustrajnost, čudorednost i disciplina, ljubav prema domovini, ljubav za slobodu su sila i veličina naroda! Pokazujemo vam svima pravi put sviju naših moralnih vrlina, koje izviru iz temelja Fügnerovog bratstva. Ponavljamo vam svima da proučite reč plemenitog Francuza Ernesta Denisa: „Nema znanosti nad čudorednošću, nema zakona nad istinom, ni snage nad ustrajnošću, ni bogastva nad pravdom, ni života nad ljubavlju!“

To je govor naše spoznaje zadača i ciljeva celog javnog i privatnog života, koji želimo prožeti sokolskim duhom radinosti, požrtvovnosti, bratske ljubavi i socialne pravednosti. Potreban nam je preporod duša i srdaca po zapovedi nacionalne svesti i čovečanstva, potrebljeno nam je vaspitanje trajno čistih značajeva, vaspitanje osećaja odgovornosti za svako delo i njegove posledice. U tom pravcu je naše Sokolstvo radilo svih prih deset godina naše državne samostalnosti, te je usprkos svim zaprekama, olujama i borbama, ustrajalo na strmom i napornom putu, hitajući napred visokim svojim idealima u službi narodne časti i slave domovine!

Naslanjujući se u svom delu na sokolsko načelo „pojedinac ništa — celina sve“, osuđujemo svaki pokušaj rušenja temelja jedinstvenosti naše mlađe države i pozivamo sve sinove i kćeri našega naroda, da čuvaju tekovine svetskog rata, za koje su trpele i umirale stotine hiljada naše braće, pozivamo ih na odbranu državne nezavisnosti i slobode. Sav narod, naročito omladinu njegovu, pozivamo da veruje u vlastitu snagu, pozivamo na moralan život, poverenje i strpljivost. Sa temelja jednakosti i demokratizma lepršaju čestite naše zastave, pod koje želimo skupiti sve zdrave i radne snage naše nacije, kako bismo u budućim vekovima bili velika i plodonosna grana Slovenstva!

Soko živi, Soko radi, Soko ostaje!

Zdravo!

Ljubljana, 1. decembra 1928.

Starešinstvo Jugoslovenskog Sokolskog Saveza.

II. jugoslov. svesokolski slet g. 1930. u Beogradu.
Svim bratskim župama i društvima.
Braćo i sestre!

Naša IX. glavna skupština u Kragujevcu je donela zaključak, da se održi II. jugoslovenski svesokolski slet godine 1930. u Beogradu. Pristupamo izvršavanju toga zaključka na taj način, da skrećemo pozornost svih bratskih žup i društava na naše velike dužnosti i zadaće, koje su nerazdruživo vezane u tom našem priredbom najvećeg sloga i kojima se ne može ni ne smi nitko izmaći.

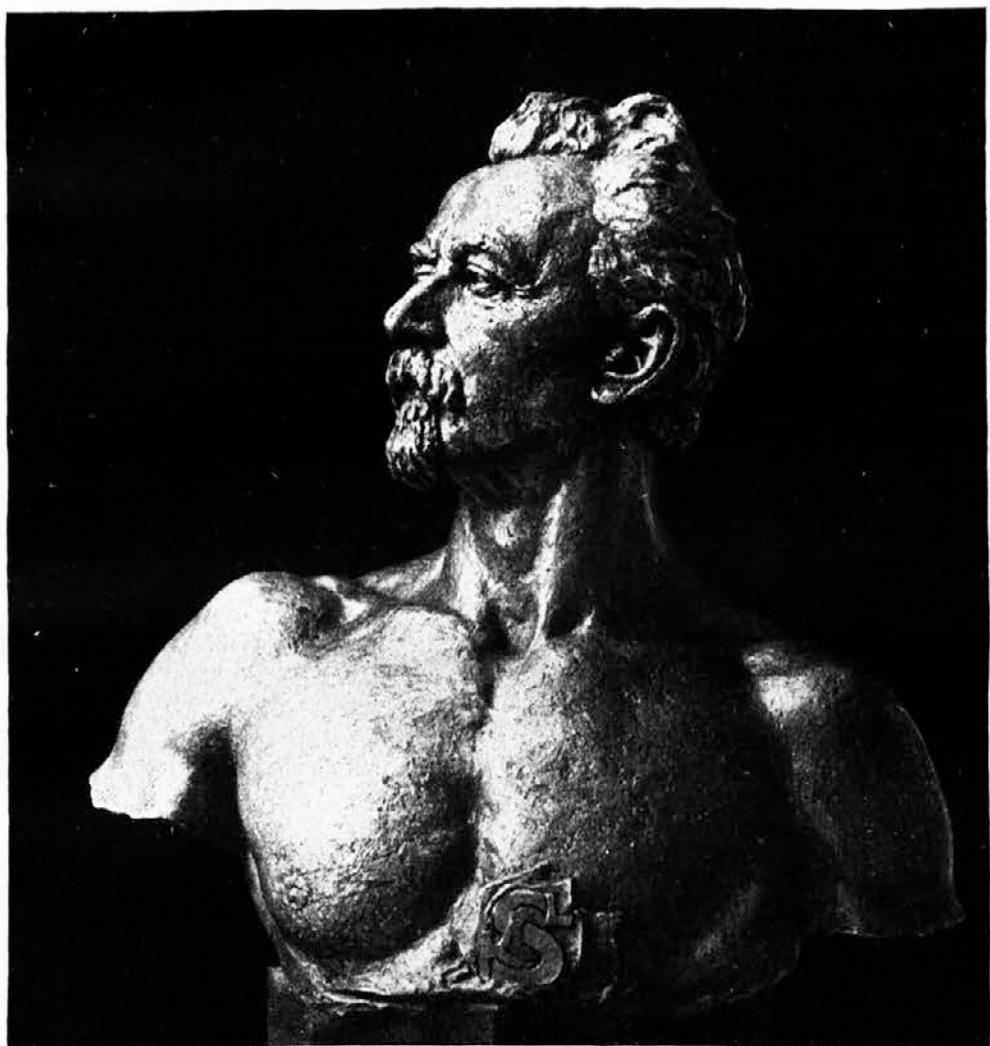
Prvi i najglavniji uslov, ako hoćemo računati s uspehom — a to moramo — je delo, red i disciplina. Taj uslov moramo apsolutno i bez okolišanja primiti svih: župe, društva i svaki pojedinac. Poznamo samo jednu zavodu, koja važi bez iznimke za sve: moraš!

Da će biti svim kategorijama naših pripadnika omogućeno učestvovanje i saradivanje na svim priredbama svom snagom i spremom, tačno, disciplinovano i bez pogrešno, je neophodno potrebno, da se odmah po svim župama i društvima organizuje i bez iznimke provede najvećom tačnošću i suodgovornošću svih župskih i društvenih činitelja.

Na posao za pobedu sokolskih idealista bratstva, dela i žrtvovanja!

Svima naš bratski pozdrav!

Domovini —

Dr. M. Jyrälä

DR. RIKO FUX (Ljubljana):

Naša država.

Prilikom proslave desetogodišnjeg jubileja potrebno je, da obnovimo uspomene na one činitelje, koji su učestvovali kod osnivanja naše države, te su tvorili pojedine etape na putu do državnog ujedinjenja svih Jugoslovena, kao jedinstvenoga naroda. Naročito smatramo to potrebnim danas po desetogodišnjem opstanku naše države, kad gledamo mesto tesnog spajanja, mesto bratskog sudeovanja, preveliko gajenje plemenskog nacionalizma, mesto pozitivnoga dela, negativno rušenje onih idealja, koje smo ustanovili pre rat i posle rata.

Istoriju našeg ujedinjenja morali bi deliti na preratnu — ono idealno i oduševljeno delo — i na posleratno, teško realno delo, koje mora ići svojim trnovitim putem, više puta u najvećem protuslovju sa svim onim, što je bilo ostvareno pre rat u čistom idealizmu.

Preratnih događaja neću se sestati, jer tvore istoriju. Upozoriću samo na predašnje događaje, t. j. one, koji su neposredno doveli do konce idealnu preratnu borbu.

Prvi rezultat pregovora uglednih jugoslovenskih političara, čini t. zv. »Krfška deklaracija« od 7. jula 1917. Krfška deklaracija je važan politički spis, nikakav pravni čin, nego važna, nuda sve važna konstatacija potpuno saglasnih predstavnika svih Jugoslovena, koja je bila odlučne važnosti za daljni razvoj ujedinjenja Jugoslovena. Krfšku deklaraciju potpisao je Nikola Pašić, kao predsednik srpske vlade, i Trumbić kao predsednik Jugoslovenskog odbora.

Deklaracija glasi:

Na konferenciji članova prošlog koalicionog i sadanjeg kabineta Kraljevine Srbije i predstavnika Jugoslovenskog Odbora sa sedištem u Londonu, koji su do sada paralelno radili, a u prisustvu i uz saradnju predsednika Narodne Skupštine, izmenjane su misli o svima pitanjima, koja su skopčana sa budućim zajedničkim državnim životom Srbija, Hrvata i Slovenaca.

Srećno smo, što i ovom prilikom možemo konstatovati, da je među članovima konferencije i ovoga puta vladala jednodušnost u svima pitanjima budućeg zajedničkog državnog života.

Pre svega, predstavnici Srbija, Hrvata i Slovenaca ponovo i najodsudnije naglašavaju, da je ovaj naš troimeni narod jedan i isti, po krvi, po jeziku, govorenom i pisanim, po osećajima svoga jedinstva, po kontinuitetu i celini teritorije, na kojoj neposredno živi, i po zajedničkim životnim interesima svoga nacionalnog opstanka i svestranog razvitka svoga moralnog i materijalnog života.

Ideja o njegovom nacionalnom jedinstvu nikada se nije gasila, ma da je sva moć umna i fizička nacionalnog mu nepriznatelja bila upravljenja protiv njegovog jedinstva, njegove slobode i nacionalnog opstanka. Bio je podvoden u više država, a u samoj Austro-Ugarskoj izdelen, ne na tri plemenska imena, nego na jedanaest pokrajinskih uprava i trinaest zakonodavstava. Osećaj njegovog nacionalnog jedinstva i duh za slobodom i nezavisnošću održavali su ga u neprekidnim vekovnim borbama na istoku sa Turcima, a na zapadu sa Nemcima i Madžarima.

Brojno slabiji i od istočnog i od zapadnog neprijatelja, on nije mogao sam obezbediti svoje narodno i državno jedinstvo, svoju slobodu i svoju nezavisnost, jer i na istoku i na zapadu njegovom vladaju je prostivu njega surovi princip: *sila nad pravom*.

Ali je naš narod dočekao čas, kad nije više osamljen u svojoj borbi. Borba, koju je nemacki militarizam nametnuo Rusiji, Francuskoj i Engleskoj za odbranu njihove časti i slobode i slobode nezavisnosti malih država, pretvorila se u borbu za slobodu sveta, za pobedu prava nad silom. Svi narodi, koji ljube slobodu i nezavisnost, udružili su se, da se zajednički branе, da po cenu svih žrtava spasu civilizaciju i slobodu, da stvore nov međunarodni poredak, zasnovan na pravdi i slobodi svakoga naroda, da se sam opredeliće i sam osmiva svoj državni i nezavisni život, te da se na taj način zasnove nov, miran i trajan period razvitka i napredka čovečanstva, i obezbedi svet za večita vremena od ovakve katastrofe, što je prouzrokovala osvajalačka žed ne-mačkog imperializma.

Plemenitoj Francuskoj, koja je proglasila princip slobode naroda, i slobodosumnjoj Engleskoj, pridružiće se velika američka Republika i nova slobodna i demokratska Rusija, da u svojim manifestima obavejaju pobjedu slobode i demokratije, kao glavni cilj rata, a načelo slobodnog samopredelenja naroda, kao osnovni princip novoga međunarodnog poretka.

jila oko 12 milijuna državljanima. Ona bi bila garantija narodne nezavisnosti i svestranog narodnog kulturnog napretka, jak bedem protiv germanskog nadiranja, nerazlučni saveznik svih onih kulturnih naroda i država, koje su istakle princip prava i slobode naroda i princip međunarodne pravde, i do stojan član nove međunarodne zajednice.

Dano u Krfu, 7./20. jula 1917. godine.
Predsednik Jugoslovenskog Odbora
Dr. Ante Trumbić, s. r.

Predsednik Ministarskog Saveta
Ministar Inostranih Dela Kraljevine Srbije
Nikola Pašić, s. r.

Pored krfke deklaracije tvori važan dokument našeg ujedinjenja odluka crnogorske narodne skupštine u Podgorici od 13. (26.) novembra 1928, koji glasi:

Velika Narodna Skupština u Podgorici, sabrana od srpskog naroda u Crnoj Gori, na sednici svojoj od 13. t. m., a procenjujući

Vaše Kraljevske Visočanstvo!

Osećamo se sretima, što u ime Narodnog Veća Slovenaca, Hrvata i Srba možemo da pozdravimo Vaše Kraljevske Visočanstvo u prestonici oslobođene Srbije kao Vrhovnog komandanta pobedonosne narodne vojske, koja je u zajedničkoj borbi s vojskama moćnih saveznika stvorila uvetu za izvršenje velikog dela našeg narodnog ujedinjenja, Slovenec, Hrvati i Srbi, koji su na teritoriji bivše ažu monarhije izveli prevrat i privremeno konstituirali nezavisnu narodnu državu, prožeti idejom narodnog jedinstva i oslanjajući se na veliko načelo demokracije, koje traži, da svaki narod sam ima da odluci o svojoj sudbinii, izjavili su već u objavi Narodnog Veća od 19. oktobra, da žele i hoće, da se ujedine sa Srbijom i Crnom Gorom u jedinstvenu narodnu državu Srba, Hrvata i Slovenaca, koja bi obuhvatila čitav neprekinut etnografski teritorij Južnih Slovena. Da se ova misao provede u delo, zaključilo je Narodno Veće

stavnika naroda Kraljevine Srbije i da se ustanovi odgovornost državne vlade prema modernim parlamentarnim načelima ovom narodnom predstavništvu, koje bi trebalo da ostane na okupu sve do Konstituante, da princip ustavnosti i parlamentarne odgovornosti vlade dođe do potpunog izražaja. Iz istog razloga ostali bi na snazi pod kontrolom državne vlade dosadanji autonomni administrativni organi, koji će za svoje uredovanje biti i odgovorni autonomnim predstavništvima.

U ovo prelazno doba trebalo bi po našem mišljenju stvoriti preduvjete za konačnu organizaciju naše jedinstvene države. Naša državna vlada trebala bi u tu svrhu poslovicu da pripravi Konstituantu, koja bi prema iznesenom predlogu Narodnog Veća bila izabrana na temelju općeg, jednakog, izravnog, tajnog i proporcionalnog prava glasa, a sastala bi se najkasnije šest meseci posle sklopljenog mira.

Na ovu spomenicu odgovorio je Prestolonaslednik sledeće:

Gospodo odaslanici!
Vaš dolazak u ime Narodnog Veća Srba, Hrvata i Slovenaca, dostoјnog predstavnika široke naše misli, i Vaše saopštenje njegove istorijske odluke od 24. novembra, kojom se proglašava ujedinjenje svega nasroda i sve naše mile, namučene ali slavne otadžbine, ispunilo me dubokom radošću.

Primajući to saopštenje uveren sam, da ovim ispunjavam svoju vladarsku dužnost, jer njim samo privodim konačno u delo ono, što su najbolji sinovi naše krvive tri vere, sva tri imena, s obe strane Dunava, Save i Drine, počeli pripremati još za vlade blažene uspomene moga deda Kneza Aleksandra I. i Kneza Mihajla, ono što odgovara željama i pogledima moga naroda, da te uime Nj. Veličanstva Kralja Petra I. proglašavam ujedinjenje Srbije sa zemljama nezavisne države Slovenaca, Hrvata i Srba u jedinstveno Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca...

U smislu želja i pogleda, koje ste mi izvolili izložiti i koje ja i moja vlada potpuno prihvaćamo, vlada će odmah preduzeti, da se što pre ostvari sve ono, što ste iskazali, kako u pogledu prelazne i privremene periode do sastanka i kraja rada velike ustavotvorne skupštine, tako i da izbori i sastav ove. Veran primeru i zavetu, koje imam od svog užvišenog roditelja, ja ču biti Kralj samo slobodnim gradinama države Srba, Hrvata i Slovenaca, ostati uvek veran velikim ustavnim, parlamentarnim i širokim demokratskim načelima, zasnovanim na opštem pravu glasanja. Toga radi ja ěu potražiti Vašu saradnju za obrazovanje vlade, koja će predstavljati celu ujedinjenu otadžbinu, pa će ta vlada biti u stalnoj vezi, najpre s Vama, potom sa narodnim predstavništvom, s njim raditi i njemu odgovarati!

Iz toga je jasno, da su svi pojedini delovi Jugoslavena s tim aktom izvršili ono, što je dovelo do osnivanja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca. Prvi decembar 1918 je početni dan nove države, početak nove dobe u istoriji Jugoslavena, s kojim se ostvaruju snovi iz vremena Dušana Silogina.

Taj kratki pregled u najnovijoj istoriji našeg ujedinjenja prilikom proslave desetogodišnjeg jubileja, i pogled u uspehe desetogodišnjega rada na podloži tog ujedinjenja — ne uleva u naša srca one radosti, kako bi je morali osećati prilikom te svečanosti. Samo jednu veselu tačku vidimo, koju nikako ne smemo prezreti, a to je Sokolstvo! Stajali smo celih prvih deset godina čvrsto na straži, da očuvamo ideale, koji su nas združivali pre rat i u jedinili k zajedničkom radu posle rata. Usprkos svim teškočama, usprkos svim bojevinama nismo klopljili glave znajući da je država naša svojina, naše delo i naša budućnost. Posvetili smo sve naše snage radu za razvoj naše države, radu za narod, za njegovo vaspitanje, da ga podignemo i sposobimo za rad, za državu. Sloboda državljanina nije uživanje, nego rad, neprestani rad na velikim kulturnim zadacima moderne države. Toga smo bili svesni te posvetili sav svoj rad telesnoj i duševnoj izobrazbi našega naroda. Samo naobražen narod biće čuvar slobode, samo duševno i telesno izobraženi, visoko moralni predstavnici naroda mogu biti čuvari naše bolje budućnosti, čuvari parlamentarizma, slobode pojedinaca i glasnicu veselog proljeća, silogina, zdravoga i čiloga jugoslovenskoga naroda. Sve drugo je maskiran apsolutizam, koji goni narod u propast.

Sokolstvo je čuvar svoga naroda. Stajali smo prvi deset godina nesrećno i požrtvovano na straži, udvostručićemo taj rad za narod i državu, jer vidimo rešenje svih problema naše države samo u pojačanom sokolskom radu.

Prvi december.

*Na krilih bežećega časa, iz temnih globin
robstva in muk, iz belih kosti,
iz zevajočih ran, iz naroda solz,
iz zdihov sirot, iz mečev ostrin,
iz topovskih žrel, iz mrzlih grobov,
iz nad, iz nikdar ugasle volje —
ti rodil si se, nad nami kot solnce obstal —
Prvi december!*

*Veš li, kako so Človeka na križ pribili,
kako so mu z žolčem žejo hladili,
ker narod je ljubezni učil?
A narod, ves narod so teptali,
ker ljubil je zemljo, so ga prodali,
a v lastnem trpljenju se je krepil,
skoz trnje, skoz smrt se je privil
do tebe — Prvi december!*

*Če bila bolest bi v snov položena,
kot gora vžkipela bi do neba,
tako pa je, med vse razdeljena,
razpredla od srca se do srca,
kot ptica ujedna tam kljuvala,
po dušah strupena in blazna orala,
dokler ni vsak bil kremen in jeklo,
dokler ni sovraga pogolnilo peklo
in zarja sijajna ni zaigrala
nad nami — Prvi december!*

*Ti trnja cvet, ti krona junaštva,
vozel v razdobju zlosti in pravde,
med umiranjem in ustajenjem
mejnik, zakopan v zgodovino,
vznesen do veličastva zmage —
Prvi december!*

*Izpod tebe — razgled v daljave, širjave,
kjer slava tke Slovanstvu zastave,
pod tabo razmah vseh zdravih moći,
vzlet duš do smeleg zaznave:
on hoče vse, on zmore vse,
komur kdajkoli iz grobov in krvi,
iz robstva verig zmagovito privre —
Prvi december!*

*Mi Sokoli, čuj nas nebo in svet,
mi Sokoli — kot v bron in kamen vzpet —
vsak v pozoru stoji, a z dušo živo
in s srcem zvestim domačo njivo
straži, da plevel in osat
ne zaduši plodovitih trat,
da vekomaj, vekomaj boš sijal
nad nami, pred nami kot kristal —
naš Prvi december!*

Ljubljana, 1. decembra 1928.

E. Gangl.

istorijske, političke i ekonomski interesne Crne Gore, odlučila je:

1. Da se Kralj Nikola Petrović I. Njegoš i njegova dinastija zbace sa crnogorskog prestola;

2. da se Crna Gora, sa bratskom Srbijom, ujedini u jednu jedinu državu, pod dinastijom Karadordevića, i tako ujedinjenje na stupi u zajedničku otadžbinu svoga trosimenog naroda, Srbija, Hrvata i Slovenaca;

3. da se izbere narodni izvršni odbor od 5 lica, koji će rukovoditi poslovima, dok se naše ujedinjenje Srbije i Crne Gore ne privrede kraju, i

4. da se u ovoj skupštinskoj odluci izvesti bivši kralj Crne Gore Nikola I., Vlada Kraljevine Srbije, prijateljske sporazumne Sile i sve neutralne države.

Toj odluci sledi ujedinjenje svih Jugoslovena na temelju spomenice narodnog veća u Zagrebu Prestolonasledniku Aleksandru, te njegova odgovora na tu spomenicu. Spomenica Narodnog veća glasi:

u svojoj sednici od 24. novembra, da proglašava ujedinjenje države Slovenaca, Hrvata i Srba sa Srbijom i Crnom Gorom u jednu jedinstvenu državu i izabralo je svoje odaslanstvo, koje stupa pred Vaše Kraljevske Visočanstvo, da Vam ovaj zaključak Narodnog Veća zvanično i u svečanoj forme saopšti.

Zaključak je Narodnog Veća, da vladarska vlast na čitavom teritoriju sada jedinstvene države Srbija, Hrvata i Slovenaca vrši Njegovo Veličanstvo Kralj Petar, odnosno u Njegovo zameni kao Regent Vaše Kraljevske Visočanstvo, a ujedno bi se u sporazumu sa vladom Vašeg Kraljevskog Visočanstva i predstvincima sviju narodnih stranaka u Srbiji i Crnoj Gori imala da obrazuje jedinstvena parlamentarna vlada na području Jugoslovenske države uz jedinstveno narodno predstavništvo.

Vaše Kraljevske Visočanstvo!

Zelja bi Narodnog Veća bila, da se, s obzirom na provizorno stanje, ovo privremeno narodno predstavništvo obrazuje sporazumom između Narodnog Veća i pred-

PRILOZI K NAŠIM SAVREMENIM PITANJIMA:

VOJISLAV BOGIČEVIĆ (Tuzla):

Mi nazadujemo!

Statistika je jednoj organizaciji ono, što je puls čoveku: Što se većma smanjuje brojno stanje — nastaje i postepeno propadanje same organizacije.

Mi se nalazimo pri koncu desete godine našega sokolskoga rada u slobodnoj državi — svi osećamo, da sa rezultatima toga rada nismo zadovoljni, — ali ipak sve čuti, niko ne pokušava, da pogleda istini u oči i da potraži izlaz iz situacije, koja bi mogla biti od presudnog značaja za daljnji napredak Sokolstva.

Istina je, da je Sokolstvo idejna organizacija, a ne čisto telovežba, kao na pr. »turnvereini« u Nešmačkoj, ali je istina i to, da se snaga Sokolstva može meriti i ocećivati samo po broju pravih Sokola, a to su oni, koji aktivno saraduju u Sokolstvu. To je u prvom redu vežbačeg članstva.

Ako posmotrimo statistiku tokom ovih 10 godina, opazićemo na prvi pogled jednu neprirodnu pozjavu, koja nas mora baciti u ozbiljnu brigu i koja nas sili, da celokupno stanje naše organizacije podvrgnemo jednoj svestranoj analizi i da pokušamo pronaći one otrovine sokove, kojima je zaraženo sokolsko telo, te ne može napredovati, nego čak nazaduje.

Još ima vremena, još nije kasno, ako nam svima leži na srcu iskrena ljubav prema Sokolstvu.

Očekivalo bi se, da će Sokolstvo kao opštensarodna i nadasve važna ustanova uhvatiti mnogo dubljeg korena u narodu, ali to nažalost nije.

Neko će ustvrditi, da je možda Sokolstvo izgubilo svoj »raison d'être«, ili da nema simpatija u narodu.

Ovakvo bi mišljenje pobila činjenica, da je narod do sada dao ogromne materijalne žrtve za to Sokolstvo, pa kad bismo mi zbrojili tu ogromnu sumu, stali bi zapanjeni i usklknuli:

»Kud se dede car Nemanje blago... Sedam kula groša i dukata.«

Kad bi se ustanovilo, koliko je dato na prednjake tečajeve, koliko na instruktivan sokolski rad, koliko na domove, a koliko na sletove i na propagandu, koja je ostala skoro jalova, onda bismo videli i bili svesni toga, zašto nazadujemo.

Drugu činjenicu, da narod hoće Sokolstvo, jeste, što je Jugoslovenski Sokolski Savez, dok je još Sokolstvo bilo kompaktno, dok nije bio odvojen Hrvatski Sokolski Savez, imalo 358 društava, a danas ima 444 društva ili za 86 više, ali stvarno manje vežbačeg članstva. Neka malo govore brojke! Da vidimo kako stojimo sa izvršujućim članstvom? God. 1921. imao je JSS 358 društava sa 6140 članova i 3591 članicu, što je čini 27% ukupnog članstva. Ako uzmemo prosečan broj, onda otpada na društvo 17 članova i 10 članica. U oktobru 1927 bilo je 444 društva, dakle za 86 društava više, ali 7660 članova i 2672 članica, što čini 23% ukupnog članstva. Ili prosečan broj na društvo 17 članova i 6 članica.

Odmah nam upada u oči, da je u opadanju muško članstvo, jer dok se je broj društava povisio za $\frac{1}{4}$, procenat je ostao isti, a prizast je samo prividan. Kod ženskog članstva opadanje je frapantno. Jer iako je broj društava veći za 86, žensko članstvo je opalo za čitava 4% ili broj ženskog članstva smanjio se za 919 ili za $\frac{1}{4}$.

Na ukupni broj stanovništva otpada po prilici 0.8% vežbača ili jasnije na hiljadu ljudi ni jedan ceo čovek.

Da broj vežbačeg članstva opada, razlog je nemanje potrebnog broja prednjaka, slaba ili nikakva organizacija prednjaka tečajeva i nemar pojedinih odbora.

Vrhovno vodstvo nema ni stručnog lista, koji bi zadovoljio sve tehničke potrebe, a organizaciju prednjaka tečajeva, trebalo bi početi od ozdo, a ne od ozgo. — Nije re-

šeno pitanje terminologije, ni metodike i t. d.

Što se tiče ženskog vežbačeg članstva, tu je malo gore. Kod Saveza duduće postoji načelnica, koja se može videti na svima većim sletovima, ali ne postoji aktivan poseban odsek za članice, koji je od neophodne važnosti. — Kod pojedinih župa načelnice su samo na papiru, mnoga društva ih uopće nemaju, pa još ako je nezgodan društveni načelnik, onda zbogom članice! Kod primanja članica često se ne gleda na ponašanje, pa tako dolazi na sletovima, zabavama i selima do nezgodnih scena, koje teraju i ono što je dobro među članicama. Stroga i nemilosrdna sokolska policija moralna bi na svakom sletu postojati sve dole, dok se medju članstvom nalazi »Sokola«, koji idu na sletove samo »radi lova« i radi razonode.

Zato se ona pojava nenormalnog priliva vežbačeg članstva pred sletove dade lako protumačiti i sliči onom užurbanom rekrutovanju »landsturmera«, koje je vršila Austro Ugarska pred svoju smrт, a koji su joj i grob iskopali.

Na sletove se išlo više radi »sokolske propagande«, koja je kako vidimo ostala jalova, pa čak i što se tiče pomažućeg članstva. Da vidišmo! Čas opadanja, čas porast. Godine 1921. bilo je 44.000, godine 1925. — 32.593; god. 1926. — 31.404; god. 1927. — 34.289.

Dok brojno stanje pomazuće (ja ga ovde tako imenujem) članstva raste — finansijska snaga Saveza slabija, ili dok brojno stanje pomazuće članstva raste, brojno stanje vežbačeg članstva opada.

Tako, da danas od celokupnog članstva ima samo 21% vežbača.

Sa takvim stanjem mi idemo u susret II. jugoslovenskom sokolskom sletu, koji za naše Sokolstvo treba da bude sinteza snage, discipline i izvežbanosti. Treba da bude naša jubilarna slava reprezentativna i dostojanstvena.

Neka se o ovom zamisli malo svi pozvani. — Jer je zaista sramota, da i braća Česi zapaze, da je na sletu u Skoplju u mesecu septembru nastupilo svega 437 vežbača i 116 članica. Snaga jednog župskog sleta, a pisali smo o tome pune stupce po novinama, zavaravali sami sebe, pa ako hoćete i druge.

Sokolstvo treba da bude kolikoćom i kakvoćom snažno i odgojeno, pamunetrebni i u akciji bolje reklame, a najmanje novinske.

Možda ima neko, pa bi sve ove pojave htio, da opravdava sa političkim prilikama i neprilikama u zemlji. Taj namerno greši, jer je Sokolstvo rešilo sva svoja politička pitanja i izreklo ih u svom aksiomu:

Jedan narod, jedna država i jedno Sokolstvo! — pa a konakodručjemisli, nema mu mesta u Jugoslavenskom Sokolstvu.

Politiku vranja Sokolstva! — ako je ima, jer Sokolstvo ne pripada ni jednoj partiji, nego narodu.

To su reči, koje izrekoh u jubilarnom broju našeg »Sokolskog Glasnika«, sa željom da se prenemo iz mrtvila bar u 12.čas, dok nije još kasno.

Ja nisam pesimista, a optimista sam u toliko, što verujem u rasnu sposobnost i životnu snagu našeg naroda, koji će znati i moći da odstrani sve one otrovine sokove u našnom telu.

Ja pišem, nešto na molbu, nešto »sua sponte« članak za člankom, a da niko ne reagira, da se niko ne buni. Šutnja duduće znači odobravanje, ali to nije dovoljno.

Možda se čeka, da se ja ispuštam. To bi se mnogo čekalo, jer su naši desetgodišnji gresi toliki, da kad bih upotrebio sve kalibre, ne bih se lako ispušao...

MILAN PUHALO (Banja Luka):

Oko rešenja našeg finansijskog pitanja.

Uskoro će se navršiti deset godina našeg zajedničkog rada i života. Na vrišće se deset godina kako udosmo u jedan zajednički savez, da u njemu bratski delimo i podnosimo sve naprave i nedaće i da isto tako delimo i uživamo plodove i uspehe toga, tako idealno zamišljenog života. — I zaista, kroz tih dugih deset godina imadosmo i napora i uspeha i nedaće i pobeda. Koračasmo dobrim korakom napred: mi bi mogli biti danas zadovoljni, da nije jedne bolne rane: finansijskog pitanja. Ta rana je danas tako teška, da se o njoj mora povesti ozbiljno računa i pristupiti brzom i odlučnom lečenju, kako time ne bi doveli u pitanje evo naš desetgodišnji rad. Još u početku, kada poboljevahu naša društva, niko to nije shvatio ozbiljno i niko se nije maknuo. Propustisimo to, zarazismo župe, a ove evo i savez, i sad je došao poslednji čas, da se o tome ozbiljno razmisli i nade lek. — Obično se kaže: »od glave riba smrdje, no ovde to ne vredi. Stvar je pošla drukčije. U društvene uprave ušli su ljudi nedovoljno sokolski vaspitani, koji nisu mogli shvatiti uloge župa i važnosti saveza, te povedoše društva drugim putem, putem zasebnog života i rada. Oni nisu mogli razumeti zašto će uopšte župa i što će savez toliki prinosi. Kako su oni zamišljali rad bez župe i savez bez sredstava, to bi nam samo oni bili u stanju rastumačiti i zaista je šteta, što ti sokolski »genijije« ne iznesuši nikada tih svojih planova pred sokolsku javnost. Mogli su se obesmrtili, jer bi im Sokolstvo sigurno bili večno zahvalno. — Ovako eter, oni to praktično provedeš u svojim društvinama: zadužiše ih, ukočiše život župama, a savezu ne preostade ništa drugo nego da otvara u svojim knjigama račune i da na njima zadužuje društva, koja to u većini baš ni najmanje ne buni. Ti računi danas iznose preko milijun dinara: žalosna slika naših funkcionera.

I evo sada je došlo vreme, kada tako dalje ne može. Došlo je vreme, da se stvar jednom rasčisti, pa da se zna načemu smo. Najispravniji put će biti po onoj narodnoj »kakav svetac, onaki i tropar«. Ono čime se pretilo, treba da se i izvrši, jer će ugled i saveza i župa pasti sasvim, a ona tačna i uredna društva izgledaće smešna. — Put je kratak. Društva duguju, a savezima da zahteva od župe, da u jednom određenom vremenu pokriju dugove na taj način, što će župski izaslanik od svakog društva uzeti dužni iznos i odmah ga poslati Savezu. U slučaju, da društvo ne raspolaže sredstvima, ceo društveni odbor ima da potpiše meniju na dužni iznos plus kamate i ova se odmah ekskontuje u sedištu društva ili u najbližem mestu, pa neka o njoj posle vodi odbor brigu, kad nije htelo voditi o društvenom radu. Ako društveni odbor ne htde pristati na ovo, društvo se briše iz saveza i neće se nazad primiti dok ne izmire sve ostale dugove, a osim toga i sve prisone za tekuću godinu. — Na ovaj način bi se rasčistila društva, za savezbi bila stvar rešena, a osim toga se ne bi mogao niko potužiti na nejednakost. Nikakvih obzira ne sme biti ni prema kome. Svi moraju da izmire dug savezu, a novac neka traže gde znaju. Ovim postupkom bi se došlo i do toga, da bi društva počela ozbiljno voditi računa o svojim dugovima, pa bi zbog toga postala i agilnija. Ako bi se uvidelo, da su društva ovakvim postupkom suviše opterećena, lako se mogu sniziti savezni i župski primosi za jednu godinu, da im se olakša plaćanje. — Provadjanjem navedenoga postupka pale bi u vodu sve nadu, onih sokolskih špekulanata, koji su računali samo na otpise i izbegavajući plaćanje dovodili ona najtačnija društva u težak i neugodan položaj. Mi znamo, da se zbog neurednog plaćanja izvesnog broja društava i župa, povisio savezni porez od 5 na 10 dinara i šta je bilo? Najtačnija i najbolja društva zapravo su time kažnena. Ona su te prinoše plaćala upirući sve sile, da ostanu i dalje tačna, a druga se uopšte ne obaziraju na to, kao da ih se ništa ne tiče. Ovo se ne može i ne sme dalje dozvoljavati, jer bi time bio pogažen jedan od glavnih principa sokolskih: jednostavnost. Jednakom merom meriti, to je najpravdnejše.

S ovim mojim predlogom se neće složiti sigurno velik broj župskih i društvenih funkcionara, a to je razumljivo, jer je najmanje njih $\frac{8}{10}$ krivo ovome današnjem stanju. No ja bi toj preporučio jedno umirujuće sredstvo: neka podnesu ostavke na svoje funkcije i oslobođe nas svoga rada. To bi s njihove strane bila ogromna usluga Sokolstvu. — Ta ti ljudi dolaze na savezne sednice i skupštine, gde se rešavaju sva pitanja i potrebe, pa je prostо nerazumljivo ono olako primanje predloga i donošenje zaključaka, kada ih ne izvršavaju.

Hoćemo li slet? — Hoćemo! Hoćemo li tečaj? — Hoćemo! Hoćemo li u Amsterdam? — Hoćemo!

Hoćemo li plaćati prinose? — ??? Ovo mi sve naliči na onoga pijanca, koji je ispijajući čokanove rakije vikao: oho-ho!, a kad je birtaš doneo račun: kako to?

Sad, ili ti delegati nisu svesni svoje dužnosti i odgovornosti ili nisu svesni oni koji ih šalju?

Braći vežbačici i sestrama vežbačicama, koji se u većini župa mogu smatrati jedinim i pravim Sokolima, bar još za sada, preporučio bi, da od sada na glavnim skupštinama biraju odbore samo iz redova izvršujućeg članstva. Samo oni će biti u stanju, da rešavaju sokolska pitanja savesno i tačno. — Ne moraju to biti ljudi visoko obrazovani i akademičari (ako ih ima tim bolje), mogu to biti i braća sa nižom školskom naobrazom, a vojli i rad će sve nadoknaditi.

Neka buduće društvene glavne skupštine u tome pogledu donesu propozicije, koje će značiti korak napred.

Dakle, braćo i sestre, upamtite, da samo dobri i svesni funkcioneri mogu biti oni, koji poznavaju sokolski život i rad koji su prošli kroz sokoljanu i upoznali sve potrebe i želje izvršujućeg članstva. Samo oni će biti u stanju, da rešavaju sokolska pitanja savesno i tačno. — Ne moraju to biti ljudi visoko obrazovani i akademičari (ako ih ima tim bolje), mogu to biti i braća sa nižom školskom naobrazom, a vojli i rad će sve nadoknaditi.

Neka buduće društvene glavne skupštine u tome pogledu donesu propozicije, koje će značiti korak napred. Zdravo!

Ropstvo našega veka.

Rapallo i Nettuno strašna su imena, koja naš narod nikad neće da zapori. S njima je u vezi ropstvo 600.000 naših duša, koje živu bedne svoje živote pod jarmom dvotisecogodišnje kulture...

Učiona I. razreda po odlasku kulturonosača.

Preko pola milijuna naših ljudi, naše braće i naši sestra lišili je nepravda i tiranstvo svake slobode, i nacionalne i političke. Niko od njih ne sme govoriti na materinskom jeziku, ne sme pevati naše pesme, ne sme ni u crkvi slušati jezik, koji ga je majka učila. Da nema u našim zarobljenim

barbarskog učini?

To se ne može pobiti, jer imamo dokaza; cvo ih, gledajte ih, sudite po njima, koliko je istine u tvrdnji, da vlast u toj zemlji doista dvatisegodisnja kultura!

Narod naš u ovim zarobljenim krajevima pati velike muke, koje ga

Soba za sednice učiteljskog zboru.

krajevima u Istri, Gorici, Trstu naših škola, to nije ni potrebno da naglašimo.

Uništili su i vse naše časopise, u poslednje vreme zadnji list, koji je još izlazio na našem jeziku — »Gorišku Stražu«, a njezinog urednika sašeli su u lance i zatvorili ga kao razbojnika.

Vse su nam Talijani uništili, sve zagušili, sve ukrali!

U zadnjem broju Sokolskog Glasnika doneli smo sličicu, koja prikazuje popunjene Narodni dom u Trstu, gde je čak i pod Austrijom plamsao ponosni i ozbiljni narodni život. Sađa nemamo više ni sv

HASAN ĐIKIĆ (Mostar):

Neslo o načinu vaspitanja naraštaja i dece.

U poslednje vreme mnogo se po našoj sokolskoj štampi piše o tome na koji način da poboljšamo naše prosvetne prilike, kako najlakše da prosvetimo um i srce našeg članstva. Ali ne samo u štampi nego i na sašćima kao najhitnije nerešeno pitanje pokazuje se pitanje prosvete. Koju svrhu ima sokolska prosveta, koga treba da uzgajamo, šta treba da suzbijamo, a šta da potstičemo kod našo dece, naraštaja i članstva, to svi znademo i u tome smo svi jedno, ali se ne slžemo u tome kako i na koji način da vršimo tu prosvetu zadaču — mačjaka nam dakle način. Jedni su za to, da po društvinama drže govor i predavanja društveni prosvetari, drugi za to da te govor drže okružni ili župski prosvetari obrazložavajući to time, da će ljudi koji dudu iz župskih središta, već samim tim što su župski prosvetari i što su manje poznati postići svojim govorom mnogo veći vaspitni učinak nego ljudi domaći, koji se svaki dan vidaju, koji često takve govore i predavanja drže i na koje se članstvo naviklo.

U glavnem svo težište rada preneseno je pored knjižnica na govor i predavanja i to za sve vrste, kako za članstvo tako za naraštaj i decu. Gradivo je svakako bilo prikladno onome kome se davalno.

Pogrešno je mišljenje, da se istim načinom i sredstvima mogu odgajati deca i naraštaj kao i članstvo. Ovo bi se moglo opravdati kad bi se pretpostavilo, da je dete u duševnom pogledu odrasli u malom, ali to nije tačno. Dete je biće podloženo razvitu, iz njega treba istom kasnije da postane čovek, pa prema tome za nje ga je potreban naročit način vaspitanja, jer je ustroj njegovog uma drukčiji od uma odrasla čoveka. **Moramo način prilagoditi detetu da bi kasnije to isto dete kao odraslog, kao člana mogli prilagoditi današnjim našim načinima prosvetovanja.** Ako budemo protivno radili nećemo nikada postići što želimo.

Po našem mišljenju prosvetni rad primenjen na decu i naraštaj mogao bi se podeliti u dva razdoblja, u razdoblje letnog i zimskog rada. Svakom od ovih dvaju razdoblja odgovaraju i načini, a pretežni su i naročiti ciljevi, koji se njima postizavaju.

Osvrnamo se najpre na razdoblje letnog rada.

Ovaj se rad vrši ne u vežbaonici, kako bi to mnogi hteli, već na polju, u šumi, u polju, na morskoj obali. Trebalib si svako društvo ili još bolje više njih zajedno da nadu za svoju decu i naraštaj zgodno letno selište, gde će ih preko leta izvoditi. Zar nije lepo videti dete kako u onoj crvenoj košuljici viri iz šumskog zelenila kao mak iz trave, nego da pleše po zatvorenim vežbaonicama, kupa se u vlastivom znoju i diše pokvaren, zašutljiv zrak. Ali i ne užimajući u obzir one ogromne koristi koje imaju ovakva letna selišta za telesni život deteta, ona je značajna i za prosvetni rad — to je zapravo čista prosvetna škola, njome se postizava mnogo više u prosvetovanju detinje duše nego tešla. A to se vrši neposredno bez za to naročito udešenog utecaja na decu i naraštaj.

Na ovakvim selištima najlakše ćemo postići ono što hoćemo da stvorimo od svakog deteta, kojo dobijemo u našu sredinu, a to je vaspitačemo od njega kada odraste društvenu jedinicu, svesnu svojih prava i dužnosti i svesnu zadaće koju ima da vrši kao obrazovan i sokolski vaspitan član svoga naroda i države, a s tim u vezi i celokupne ljudske zajednice. Mnogo je lakše vaspitati pojedinca kao pojedinca, nego kao društvenu jedinu.

Kako ćemo postupati sa decom i naraštajem na ovim selištima ne treba sada naročito da izmišljamo. Imamo to već gotovo, trebamo samo opoznašati. Mnogome će moguće biti neugodna reč oponašanje. Ali, zašto? Zar nije znak naprednosti ako se opoznaša nešto što je lepo i dobro? Na kraju krajeva ne možemo i ne moramo biti u svemu izvorni. Što su nas drugi u nečemu pretekli naša je krvina, ali zato ne smemo to i odbaciti.

Pogledajmo na način rada skautske organizacije. Ne trebamo ga odbacivati. (Ovo govorim prema onome što vidim, kako se danas kod nas radi).

Na letnim selištima deca su upućena sama na sebe, na svoju vlastitu snagu i na svoj vlastiti rad. Tu im se pruža najlepša prilika, da osete vrednost samoga sebe, da uvide svoju važnost kao članovu jednog udruženja. Kada treba kuhati ručak jedna će deca dojeti vode, druga će ići po drva za loženje vatre, treća će spremati ono što je potrebno za ručak itd. To će ona sve vršiti sa najvećim zadovoljstvom, bez i malo ustručavanja i stida. Baš naprotiv bila bi za dete naj-

veća kazna, kad bi mu se to zabranilo. Iz toga rada ono će najbolje uvideti golemu važnost podele rada i veliki značaj zadružarstva za gospodarski, eduredni i društveni boljšak čoveka, kao pojedinca i kao člana ljudskog društva. Neka se jedan razboli drugi su dužni da ga teče, da ga neguju i dvere. Stariji se brinu o mladima, ne moćnjima, upućuju ih i potpomažu. Oni sve sami vrše. Starešina je potreban samo da vodi, da nadzire njihov rad i gde je potrebno da doprinese svojim savetom i svojim iskustvom kao stariji i pametniji.

Zar od ovakve škole za eduredno vaspitanje ima bolje? Sve je tu prirodno, iz vlastitog poticaja, bez izveštajnosti i nametanja spolja, koje deca vrlo lako oseća i koje im je dosadno.

Pored ovakvog rada nije im onda nužno govoriti o potrebi bratstva i ljubavi prema bližnjemu, oamilost i drugim edurednom dužnostima čovekovim, jer su to ona sve sama osećila, a reči same za njih su suviše nestvarne, beznačajne i bez učinka. Ono što čuje biće i lako zaboravlja, ali do kojeg spoznanja dove vlastitim iskustvom, životom i radom te ostaje njegova trajna svojina i uvek će se toga pridržavati. Eto u čemu treba da se sastoji naš prosvetni rad za vreme leta.

A sada da progovorimo i nekoliko reči o prosvetnom radu za vreme zimskog razdoblja.

Ovaj se rad kako je i razumljivo vrši isključivo u vežbaonici, pre, za i posle večer. On se sastoji u držanju novogovora i čitanju knjiga. (O važnosti i izboru štiva radi njegove neposredne koristi za vaspitanje govoričemo opširnije kojom drugom prilikom.) Predavanja deci i naraštaju, pa to bila govorena ili čitana treba izbegavati jer su ona ovde bez koristi. Glavni su nagovori. Njima bi se, ovim nagonima, zgodno mogao objašnjavati deci i naraštaju značaj njihovih izvestnih radova na letovaništima. Da se ova rečenica nebi shvatila kao oprečna predašnjim izlaganjima, još će jednom da napomenem, da do spoznanja vrednosti svoga rada na letovaništima deca dudu u nekoj mjeri i sama, ali je to spoznanje nejasno, ono je kod njih ostalo sakriveno nesposobnošću za dublju shvatjanju. Zato im ih u ovakvom govorima treba vešt razotkriti, zgodno ih oblikovati, dozivajući im u svest izvestan čin, koji označava dobitna pouka, koja im se hoće na govorom da dade.

Ali ako nagovor nema gore navedenu svrhu, onda treba paziti na koji će se način on održati s obzirom na eduredne pouke, koje su skoro i jedini cilj ovih nagovora. Suhim tumačenjem deci značaja i potrebe jedne eduredne osebine ne postiže se ništa; to je samo gužljene vremena i truda, jer to deca ne zanima niti rado slušaju. Gorak lek lako se pije sa šećerom. Tako je i sa ovim poukama. Treba ih zaviti u privlačivo ruho, pa im onda u takvom obliku i davati. Treba ih pojednostaviti i preneti na razinu dečijeg shvatjanja. Pouke su stvorili odrasli i stari ljudi, a ne deca. Zato ih treba deći prilagoditi. Najbolje ih je davati u obliku kratkih i lakih priča. Ove mogu biti one, koje je stvorila narodna mašta, a mogu biti i kakve zgrade iz samog dečijeg života i rada u vežbaonici i van nje. Na primer, ako hoćemo deci da prikažemo potrebu ustrajnosti u radu, onda ćemo im ispričati priču o »caru i puku ili takvu koju sličnu. Ovaj način davanja pouke deca će zanimati, jer su razdobljena na svršetak priče. Nakon isprivedane priče, može se decu zgodnim pitanjem navesti, da sama stvore zaključak, kako bez ustrajnosti nema uspeha. Kasnije ih treba sašimo u zgodnim priljkama potsećavati na taj zaključak, pa ćete videti, da će se manje govoriti veći uspeh nego da inače cele sate deci pričate o ustrajnosti. Kako sa pričom tako i sa kojim dogadajem iz života dečijeg. Potsetiti dece recimo, kako se moralo mučiti da je izvelo jednu vežbu, pa ju je ipak izvelo, što je postiglo jedno time da je ustrajalo u vežbanju i nije popustilo i tako slično.

Ovake govore i priče ne treba održavati s nekim određenim planom, da bude danas ovo, sutra ono, već je bolje vršiti to prema prilikama. Poticaj za to treba da dode odozgo od same dece, kad ona nešto pogreši ili nešto dobra učine. Ne treba samo zkoravati nego treba i dobro hvaliti. Čestim i isključivim ukoravanjem zla može se postići i negativan uspeh.

Ovim bi se pravcem, po našem mišljenju trebao da kreće rad oko vaspitanja našeg naraštaja i dece, bar delomično, pa da bude osiguran uspeh i da od njih kasnije dobijemo članove onake, kakve mi danas u našem Sokolstvu želimo imati.

DR. E. MEJAK (Celje):

Sokolski tisk.

K velikim napakam in nedostatkom v sokolskem udejstvovanju sudi tudi naša premujhna brigza za razširjenje sokolskega tiska, naših sokolskih glasil in sokolske literature.

V Jugoslav. Sokol. Savezu izhaja po zadnjem statistiki vsega skupaj 17 sokolskih časopisov, 4 časopise izdaja JSS sam, ostalih 13 časopisov pa razne župe, izmed teh so 4 župe iz Siovenije. Ce si ogledamo število naročnikov na ta glasila, moramo ugotoviti v veliko začudenje prav žalostno bilancu. Po zadnjem statistiki, podanju na sokolskem sestanku v Laškem, šteje naš Savez nad 70.000 članstva. Naše centralno glasilo »Sokolski Glasnik« pa ima samo okrog 5000 naročnikov. »Sokolski Věstnik«, zvančno glasilo Čehoslov. Obec Sokolske, pa ima okrog 50.000 naročnikov. Zopet ima tukaj lep primer, v koliko so naši severni bratje Čehoslovaci pred našimi, kolikšna je njihova požrtvovanost in kako velika je sila njihove organizacije.

V zmislu sklepa zborna župnih prosvetjarjev so dolžna vsa društva, da si nabavijo minimalne sokolske knjižnice. Prepričan sem, da je število onih društva, ki so si to knjižnico že nabavili, prav majhno, dasiravno blne smelo biti nobenega društva v Savezu, ki bi te knjižnice ne imelo. Star in splošno znan je rek, da je tisk najmoćnejše in najostreže oružje. S tiskom zanesemo najlaže svoje ideje med širše plasti naroda in jih seznamo s svojimi nalogrami, svojimi dečki in ciljem. Prav nič se nam ni čudi, če naletimo večkrat na človeka, ki pravi, da je Sokolstvo sedaj po našem osvobojenju nepotrebno, češ, da za vse to, za kar hoče skrbeti Sokolstvo, skrbí že država itd. Slišal sem že ponovno tako izjave celo iz ust volilnih mož. Ce to storijo taki ljudje, potem ne smemo prav nič zameriti malo ali manj izobraženemu človeku, ako nam stopi s tako trditvijo glede našega pokreta nasproti.

Odkrito si priznajmo, da smo temu sami krivi. Premalo ali skoro nič se ne brigamo za naš sokolski tisk. Ne znamo upoštevati njegovega velikega vzgojnega pomena. Ne spoznamo IVO MAJCAN (Baška):

Sa tečaja u Tyrševom domu.

»Svojim se diši, tuže poštuj!« veli narodna poslovica. Toga se moramo i mi Sokoli držati. Ono što je dobro moramo popunjavati, usavršavati i oplemenjivati v telesnom, duševnem in edurednom pogledu, jer samo tako ćemo napredovati; samo tako ćemo moći stupati u kulturni in gospodarski pogledu uporedno s drugim narodima. I naš veliki učitelj i voda dr. Miroslav Tyrš je učio, da što je naš rod brojčano manji, treba da je duševno in eduredno jači; treba da počne na svim poljima razboritu in veču delatnost, ako hoće da se uzdrži u borbi s drugim većim i jačim narodima. — Malo lošije moramo nastojati da postane barem dobro, a što ne valja moramo odbaciti, odstraniti, kad se već ne da poboljšati. — Tiče li se naročnih običaja, duševnih grešaka ili mana, moramo ih odstraniti i nadomestiti drugima, boljima. To vredi in u televizijskih s obzirom na sustav in način izvajanja, ali kod tega mora se mnogo paziti i na određen postupak, kako ne bi nastavnik — nerazumnim, nedoslednim in nebratskim postupkom uništio in ono dobro, ono sveto i plemenito čuvstvo, koje mora zaokupljati pojedinca i sve nas, kada radimo na ostvarenju plemenite, sposobnosne i svete sokolske misli. — Razum se da svatko ima i svoj poseban način i postupak delovanja kod izcrpljivanja zajedničkog televizačkog sustava, koga nam je stvorio naš prvi učitelj i voda dr. Miroslav Tyrš. — Na uspešno razglabljanje in iscrpljivanje sustava utecati će i način, kako će netko razumeti in toplom ljubavlju raditi, da može uspešno tumačiti i s ostalim Sokolima izvaditi ono, što je u sustavu sadržano. — Znanje je glavno, ali tako isto je nužan način, a nije manje neophodan ni postupak. Možemo reći, da u postupku leži uslov uspeha kod mnogih radova i podučavanja, naročito ako mora tu i duševna strana sodelovati. Društvo je kod čisto fizičkih (tehničkih) radnja, ali ni ovde ne smemo zaboraviti na dušu, na tog glavnog pokretača in praktiča svih čovječkih kretinja i nastojanja, kojima je opet izvor v razumu (mozgu). — Što se tiče Sokolstva znamo, da televizijski ne smemo oduzeti domoljubnu osnovu i narodni ponos; a da li se to čini ili ne: razum, duša in srce su tu uvek bistri i verni motoci i sudiye. —

Ovake govore i priče ne treba održavati s nekim određenim planom, da bude danas ovo, sutra ono, već je bolje vršiti to prema prilikama. Poticaj za to treba da dode odozgo od same dece, kad ona nešto pogreši ili nešto dobra učine. Ne treba samo zkoravati nego treba i dobro hvaliti. Čestim i isključivim ukoravanjem zla može se postići i negativan uspeh.

Pogledajmo na način rada skautske organizacije. Ne trebamo ga odbacivati. (Ovo govorim prema onome što vidim, kako se danas kod nas radi).

Na letnim selištima deca su upućena sama na sebe, na svoju vlastitu snagu i na svoj vlastiti rad. Tu im se pruža najlepša prilika, da osete vrednost samoga sebe, da uvide svoju važnost kao članovu jednog udruženja. Kada treba kuhati ručak jedna će deca dojeti vode, druga će ići po drva za loženje vatre, treća će spremati ono što je potrebno za ručak itd. To će ona sve vršiti sa najvećim zadovoljstvom, bez i malo ustručavanja i stida. Baš naprotiv bila bi za dete naj-

utrim i cvetnim stazama rasvetlenih sokolskem mišju, koja preko njego ve duši i sreca baca blage, svetle i tople zrake na taj put, koji vodi u sret ostvarenja sokolske misli, a koji su si mogli samo u idealnoj i plemenito duši predstavljati. — Na tim putem mora biti njihov razum, duša i sreca v službi onoga, što on razlaže, a ujedno toplo skroviste, gde će biti večno čuvane one bratske i poletne reči — izgovorene topom in istinskom ljubavi kod tumačenja tajanstvene moći slovenske duše, koja mora erasti trajni i tajanstvenu moć in neizvrsna vrela svete i plemenite sokolske misli sa dogradivanje čvrste kuće — zaštitnice sveslovenske telesne, duševne i eduredne uzajamnosti i budućnosti.

Iz duše i sreca braće, koja tamno podučavaju moralu bi se u duši tečajnika ulevati ona plemenita misao, koja će — slušatelju spajati neprekidnom vezom slovenske uzajamnosti: bratstva, slobode i jednakosti. Ovo bi moral tečajnici osetiti i time okrepliti i obogatiti dušu, kako bi kasnije svakim medu svojim Sokolima s poletnom dušom in vatemom ljubavlju širili ono dobro promišljeno in svetim čuvstvima podavano znanje, koje nas uživiso do savršena čoveka — novog slovenskog tipa. — I zato svaki nastavnik pre nego preuzme na sebe veliku i važnu dužnost, mora ispitati svoju dušu, sreču i savest — i sva ona običaj, koja čoveka čine Sokolom in čovetkom, da li odgovaraju zahtevima in dužnostima nastavnika u Tyrševom domu; — jer tehničara i strojeva ima dosta.

Nažalost mogu ustvrditi da toga nema, da se na to nekoji nastavnici ne obaziru i da tome ne podavaju nikakve važnosti. Za njih je glavno da značaju Tyršev sustav i da su tehnički priljubljeni. Tim samim, bez obzira valja li ili ne, naročito njihov postupak, bratska susretljivost i doslednost, kao i humano mišljenje i sposobnost razumevanja in ocenjivanja individualnih duševnih sposobnosti in vrlina Sokola-tečajnika, koji pripadaju raznim slovenskim narodima — misle da su sposobni i pozvani za nastavnika u Tyrševom domu. —

Jedan nastavnik — sličan opisu — nismo bio je nažalost u Tyrševom domu i na ovogodišnjem letnem tečaju, na kome su bili osim braće Čeha, braće Poljaci, Rusi, Bugari i Jugosloveni. Svi su opažali njegovu netaktnost, nebratsku susretljivost, naročito prema ostalim Slovenima. Po njegovu mišljenju, držanje i postupku pre bi spadalo u sastav biće gimnastičke organizacije, nego u sastav bratskog i demokratičnog Sokolstva. Naročito kod igara je pokazao svoju lošu taktilnost i davao sam sebi svetodobu načinice i davao sam sebi svetodobu načinice i davao sam sebi svetod

DR. JOSIP TIČAR (Ljubljana):

Osnovni pojmi za obrambo tuberkuloze.

Tuberkuloza je silno razširjena bolezen. Že do 7. leta je okuženih 70 do 80% vseh otrok. Samo 10% ljudi je do polnoletnosti tako srečnih, da niso bili inficirani od bacila tuberkuloze. Velika večina okužencev ozdravi in le vsak 7.—10. človek podleže tej veliki morilki človeštva. Jetika (tuberkuloza) je torej ozdravljiva bolezen.

Okužimo se od bolnega človeka bodisi direktno s tem, da družabno občujemo z njim, bodisi indirektno po prahu, kjer ostane bacil jetike dolgo časa življenja zmožen in neveran, ali pa s posredovanjem jestvin in predmetov, katere jemo, oziroma prijemljemo. Največkrat je iskati izvora okuženja v boleinem človeku in le redkdaj v mleku okuženih živali. Tu tuberkulozen človek okužuje navadno z inficiranimi kapljicami, ki jih izdiha v pri govorjenju, kašiju, kihanju in katere potem drug človek direktno vdija. Velikokrat pa te kapljice ostanejo na predmetih in jih okužijo ali pa inficirajo hranilo. Z izpljunki pridejo v prah in ostanejo živi, tudi če se posuše. Tuberkuloza je torej načrljiva bolezen.

Za nalezenje in obolenje je potrebno gotovo ugodno razpoloženje (dispozicija) organa in človeka, ki je infekciji izpostavljen. Nadaljnji razvoj bolezni odvisi tudi od telesne konstitucije in seve živiljenskih ter higijenskih razmer. Vzprjemljivost je večja po oslabljenju telesa zaradi nezadostne prehrane ali bolezni, da se pa tudi zmanjšati z utrjevanjem in okrepljevanjem telesa. Utrjevati in krepliti se moramo, dokler smo zdravi; ko oboliemo, je prepozno; tedaj se je že treba zdraviti.

Najbolj vzprejemljivi za tuberkulozo so otroci, in sicer v prvi vrsti dojenčki ter otroci najnajčnejših prvih let. Največkrat se zato okužijo ti. Zbole pa tudi najtežje taki otroci. V splošnem se pa jetika ne podedeje, ampak kvečjemu naleže od bolne matere. Od 100 smrtnih slučajev za jetiko jih odpade 40 na prva 3 leta mladosti.

Moderni boj proti tuberkulozi je zato upravičeno usmerjen v prvi vrsti na obrambo dojencev in otrok sploh. Dojenček in otrok prvič let mora na vsak način proč iz tuberkulozne družine. Čim manj govore vsakojaki ljudje proti njemu, čim manj se mu laskajo od blizu in ga poljubljajo, tem bolje janji.

Za prenos bolezni pridejo predvsem v poštovljivosti do odprtih tuberkuloz, t. j. taki, ki izkašljavajo bacile tuberkuloze, zakaj tuberkuloza se naseli največkrat v pljučih. Ker se jejetko najpogosteje prenaša od človeka na človeka pri govorjenju in ne vemo,

kdo je bacilonosec ali tuberkulozen, zato je priporočati, da se družabno občevanje ne vrši iz neposredne bližine, ampak najbolje na razdaljo okoli 80 cm.

Jako nevarne za prenos so tuberkulozne rane, zgnjeno tuberkulozne in skrofoluzne bezgavke in kožna ter kostna jetika. Na noben način ne smejo taki bolniki v šolo ali telovadnico. Tudi za lahka, neodprta tuberkulozna obolenje je telovadba le v jasno omejeni obliki dopustna, sicer pa več škoduje kot koristi.

Zatiranje prahu in posebno pljuvanje po tleh je važen postulat za obrambo jetike in obsojati je, da se prirejajo veselice v sokolskih telovadnicah. Najnajneje pa moramo zahtevati, da se po takih prireditvah v telovadnici ves lokal najtemeljitejje posmije, razkuži, razprasi, prezrači in presolnenci.

Solnce in dnevna svetloba sta sploh najcenejša in najboljša univerzalna bacila tuberkuloze. Ze v 10. minutah ga uniči solnični žarek. Zato boste razumeli, zakaj zahteva stavbarska in telesna higijena svetlih, zračnih stanovanj ter še bolj svetlih prostorov tam, kjer se naj krepi zdravje, t. j. v telovadnicah. Razumljivo je tudi, zakaj moramo hreneti po letnem telovadnišču.

Kdor nima sonca doma, kdor mora prebivati v natrpanem stanovanju, kdor mora delati v zatolih prostorih, ta mora iskati solnca, svetlobe, čistega zraka v svobodni prirodi.

Ker so posebno nevarni za okolico vsemi oni, ki imajo odprtlo pljučno tuberkulozo, zato je najbolje, da grejo v posebne zdravilišča in bolnice, koder so izločeni iz ogrožene človeške družbe.

Tudi jestvine morejojetičniki s kapljicami pri govorjenju inficirati, zato ne smejo stati jestvine nepokrite na mizah in pultih, kar velja posebno za gostilnice in prodajalnice. Prodajalci in natakarji ne smejo biti bolni na odprtih tuberkulozi ter je zato pravilno, da so pod zdravniško kontrolo in na leto večkrat preiskani.

Jestvine je treba nabavljati letam, kjer vlada čistota in kjer niso izpostavljene infekciji po kapljicah govorilci ljudi, po prahu in muhah, zakaj tudi muha prenaša tuberkulozo.

Vsa oscbna in družabna previdnost ter obramba pa se razbije ob neugodnih socijalnih, higijenskih in stanovanjskih razmerah, ki so močnejše kot vsemi drugi faktorji. Jetika je socijalna bolezen. Zato jo morajo pobijati država, oblasti, mesta in občine, pa tudi vsemi drugi javni činitelji. Zmanjšala bo to socijalno zlo le organizirana, vsestranska obramba!

Kongres za telesno vaspitanje i sport u Amsterdamu.

(Ovaj izvadak prireden je po referatu Dr. Stavka Mašeka, grad. škol. lečnika u Zagrebu u br. 9.—10. »Lječničkog Vjesnika« g. 1928.)

Od 2. do 5. avgusta o. g. obdržavan je u Amsterdamu internacionálni kongres za tel. uzgoj i šport na poticaj holandskog društva za tel. uzgoj i šport. Misli vodilje bile su: 1. močnost organiziranja znanstvenih eksperimentov za vreme olimpijskih igara. U tu svrhu bili su u stadiju uredeni laboratorijski s rentgenom i svim ostalim nužnim uredanjem, koji su stajali na raspolaženje medicinsko-športskim stručnjakima; 2. nuda, da će predavanja raznih svetskih kapacitet na tom polju ukloniti neznamenjanje za ta pitanja, koje voda u raznem krugovima u Holandiji; 3. želja, da se podigne interes holandskih medicinskih krugova za studij praktičkih i znanstvenih problema na tom polju; 4. želja, da se u budućnosti svakoj Olimpijadi doda sličan kongres. Namisao je bila, da se kongres održi na širokoj bazi sa više sekcija. Odustalo se od toga, jer je interes u Holandiji bio premalen.

Internacionalni komite za tel. uzgoj i šport obečao je svoju suradnju i tako je došlo do kongresa, ako i na užoj bazi nego što je bilo isprva zamisljeno. Kongres je otvorio prof. Buytendijk pozdravom i uvodnim predavanjem o duševnom životu i športu. Šport je u svojoj savršenosti, kao i u svojoj degeneriranoj formi simbol intelektualne i moralne kulture svog doba. On ne može, a i ne će više da bude. Zadača je higijeničara i pedagoga, da tel. uzgoj vode tako, da bude zdravstveno stanje tela bolje nego to traže opći zahtevi higijene, a telesna kultura da postane simbol višeg se svršenje života. Generalni sekretar dr. van Bremen izlaže postanak kongresa, kako je gore izneseno. Istočne, da se uza svu počast, koja se u olimpijskim natecanjima odaje »aristokraciji bicepsa«, ne smije zaboraviti, da vrednost pojedine in zajednice ovisi od njihove duševne spremne. Tko gleda samo na telesno zdravje, dece nema pravo da govoriti o njihovem

uzgoju. Loš je simptom današnjeg doba entuziasma masa za boksarske i nogometne utakmice. S druge strane se u mnogim zemljama polaže suviše važnosti na jednostrani odgov intelekteta, puščajući po strani ostale kulturne fakture, kao odgov volje, imaginacije etc. Budućnost traži iz medicinskih i pedagoških razloga, da se ovim granama duševnog života, koje u tel. uzgoju igraju važnu ulogu, posveti veča pažnja.

I. dan: Kongres se bavio naročito ritmom in veličinom srca. Medu ostalima govorili su i Dri. Jonas i Král iz Praga, koji su predstavljali Sokole v tri skupinama. U prvoj su bili najbolji vežbači, koji več 8—10 godina gotovo samo na spravama vežbaju i sudeluju u internacionalnim natecanjima, u drugoj su bili najbolji polaznici prednjačkih tečajev, a u trećoj članovi koji redovito vežbaju, ali nisu nikada sudelovali u natecanjima.

Dimenzijske srečne ortodijaskopske snimljene nisu bile povečane u 1. gruji učevi u obzir konstituciju pretraženih. Respirator na aritmiji bila je dosta česta, druga nije zapažena.

Analogne nalaze dale su pretrage skijaša. Iza 50 km trke nije pokazivalo 87% nizakovih znakov proširenja srca. Kod dvojice, ki so pokazivali znakovne največe izmorenosti, konstatirano je smanjenje sreča.

II. dan: Rasprava o unifikaciji fiziološkega kontrolnega lista, gde je Dr. Dybowski iz Lwowa govorio o zadačama fiz. kontrolnega lista slediće: 1. velika masa mladži obiju spolova objekt je telesnog uzgoja. Da se taj može ispravno dozirati, nužno je, da se ustanovijo fiziološka doba dotičnog individuuma. Rast i pubertet unosi velike razlike medu decu iste dobe. Tu je fiziološki kontrolni list od velike važnosti. 2. takav kontr. list potreban je za atlete, ki se žele ozbiljnim treningom posvetiti športskim natecanjima. Na temelju ovakvog lista moguča je selekcija najposprijajnej za pojedine športne grane. 3. grupa su radnici svake ruke, bilo da vrste telesni rad, bilo da kultivirajo koju grano športa, da bi suzibili štetne posledice zvanja. Ova-

mo spada i mladež, koja ulazi u zanat. Kontrolni listovi za 1. in 3. grupu bi morali biti takovi, da njihovo ispunjanje ne uzima više od pola sata po individuum. Jedan dio tog lista ostao bi u ruci lečnika, da se sačuva lečnička tajna.

Kongres želi komisiju, koja bi do slednjega kongresa predložila jedinstveni kontrolni list, ki bi odgovarao potrebama svih slojeva pučanstva.

III. dan: Koji opseg treba da ima tel. uzgoj u pučkim, srednjim in visokim školama. Gde Seiss, ravnateljica više šole u Halle-Saale. Cilj tel. uzgoja je, da zavojno s ostalim školskim uzgojem stvari u budućnosti dostojne reprezentante naše duševne kulture. Telo mora postati harmoničan izrazaj duhovnih in intelektualnih sila človeka. To moraju biti misli vodilje tel. uzgoja. Ako se on tako provodi, od velike je pomoči ostalim granama obuke. Pruska ministarska instrukcija iz 1926/27. traži, da se tel. uzgoj devojaka posvema odeli od onoga dečaka, obzirno na fiziološke razlike, koje postoje izmedu oba spola. On mora da bude u rukama isključivo žena. Tako će se tel. uzgoj na ženskim školama postaviti na posve novu in neovisnu bazu. Traži se upotreba što prirodnih kretanja, svaka mora biti izvedena što večim efektom uz što manji napor. Izbor vežbi mora udovoljavati novim pedagoškim zahtevima in voditi do svesne suradnje učenika kod telovježbe. Vežbe se dele u tri grupe: 1. t. zv. Körperschule sadrži vežbe u hodanju, trčanju, držanju, vežbe disanja, ravnavanja, okretnosti in neke ritmične vežbe. Vežbe ove grupe su glavni sadržaj osnovne u najnižem razdoblju, 2. grupe sadržaje laganje atletske vežbe i vežbe na spravama, koje se moraju odgovarajući razviti devojčice dozirati. Savez učiteljica gimnastike na svojem zadnjem zasedanju zabacuje natecanja kod ženske mladeži. 3. grupe sadržaje pesme uz igre in ples. Sva decu moraju u školi naučiti plivati.

Dr. C. Gaulhofer, pedagog, Wien. Fizički uzgoj znači uzgajanje in kulturu tela za volju jednog višeg cilja. Bez toga kultura tela je znak dekadence. Težnja za rekordima nije samo karakteristika današnjeg športa, več je jedna općenita nezdrava pojava, koja se očituje in u drugim granama današnjeg života. Moderni pokret telesnog uzgoja nastao je iz instinktivnog straha današnjeg človeka, da će ga velegradski život suviše udaljiti od prirode. Zato nije sadežni svakonedeljni beg pučanstva u prirodu izražaj mode, več je nastao iz nutarnje potrebe. Škola mora svesno služiti telesnom uzgoju. Cilj je tel. uzgoja vežbom, upoznavanjem in primenom higijenskih načela pravesti človeka zdravom duševnom in telesnom životu.

Pravila, da sebe i svoju decu očuvamo od šarlaha in njegovih posledica, gluhote in gluhenosti, bolesti srca i bubregata in drugog, vrlo su jednostavna. Svako dete i svaki roditelj može da ih provodi u životu.

Šarlaha hara nemilice i poreduje decu gradova in ostalih manjih mestu. Šarlaha se širi jedino radi neobrazovanosti in nemara roditelja u higijenskom vaspitanju dece.

Pravila, da sebe i svoju decu očuvamo od šarlaha in njegovih posledica, gluhote in gluhenosti, bolesti srca i bubregata in drugog, vrlo su jednostavna. Svako dete i svaki roditelj može da ih provodi u životu.

Šarlaha je bolest v vratu. Od otrova klica nastaje pozitivni opis škrleti. Šarlaha je zarazna in prilepčiva bolest. To znači, da je uzročnik šarlaha sitna, prostom oku nevidljiva, živa klica. Klica se nalazi v grlu, žrelju in nosu svakog človeka, koji imade šarlahu. Ona izlazi iz teh mesta samo u sluzi rose, koja leti iz usta kad se kašlje, kliše, glasno govoriti ili ljubi. Naravno samo u rosi onih bolesnika, koji imadu šarlahu. Klice šarlaha nalaze se u vratu sve dole, dogod vlasta upala na sposmenut mestima — dogod bolesnik kašlje. To može da traje često i više nedelja od početka bolesti. Zato je bolesnik opasan za svoju okolinu sve dole dogod vlasta upala (katar) u nosu, žrelju, grlu in na žabicama (angina).

Za opasnost zaraze je svjedočno, da li se bolesnik dole olijstio ili nije.

Kad bi roditelji vaspitali sebe in decu da se drže ovih pravila — na temelju spomenutog znanja, onda bi šarlaha nestalo ili bi se sve na najmanju meru.

1. Samo rosa iz usta drugog človeka je opasna, naravno i svi predmeti na koje je mogla to rašči da padne. Tako je opasan zrak u blizini človeka, koji kašlje, jer će zrak drugi s rosom udahnuti. Opasne su ruke, u koje možda bolesnik svoj kašlj hvata. Opasan je pokrivač, stolci, krevet, na koji je rosa kod kašljivanja mogla da padne. Opasan je i mleko, (kod muzenja ili kod prodaje). Rosa

može, fizijologiju, higijenu, pružanje prve pomoći. B. opću pedagogiju: filozofiju, sociologiju, opću biologiju, nauku o naseljivanju in eugeniku. C. specijalna pedagogija: teorija gimnastike, metodika in praksa obvezanja. D. praktična izobražba v raznimi granama športa in gimnastike. Obuka traja tri godine. U višem stepenu, koji traja tako tri godine, daje škola s svojim laboratorijima in bibliotekom mogučnost budućim pionirima tel. uzgoja da samostalno rade v bilo kojih od gore spomenutih grupa predmeta i da postignu doktorat rer. gymn. Škola postoji treću godinu.

Prof. Tait Mc. Kenzie, prof. tel. uzgoja i direktor odseka za tel. uzgoj na univerzi u Filadelfiji. Taj odsek postoji na toj univerzi od godine 1904. Tel. uzgoj na univerzi je obligiran. Svaki student kod upisa biva pozvan stanoviti dan pred lečnikom, ki mu nakon pregleda odreduje obvezatan minimum gimnastike ili športa. Za vreme studija, nastoji se sistematskim vežbanjem pod stalnim lečničkim nadzorom što bolje razviti telesne sposobnosti studenta. Pokazuje film o tel. uzgoju na filadelfijskoj univerzi.

Prve referata i diskusija videla se težnja, da se mladim pokolenjima ne pruži.

Škola narodnog zdravlja (Zagreb).

Čuvaj se škrleti.

Šarlaha nemilice i poreduje decu gradova in ostalih manjih mestu. Šarlaha se širi jedino radi neobrazovanosti in nemara roditelja u higijenskom vaspitanju dece.

Pravila, da sebe i svoju decu očuvamo od šarlaha in njegovih posledica, gluhote in gluhenosti, bolesti srca i bubregata in drugog, vrlo su jednostavna. Svako dete i svaki roditelj može da ih provodi u životu.

Šarlaha je bolest v vratu. Od otrova klica nastaje pozitivni opis škrleti. Šarlaha je zarazna in prilepčiva bolest. To znači, da je uzročnik šarlaha sitna, prostom oku nevidljiva, živa klica. Klica se nalazi v grlu, žrelju in nosu svakog človeka, koji imade šarlahu. Ona izlazi iz teh mesta samo u sluzi rose, koja leti iz usta kad se kašlje, kliše, glasno govoriti ili ljubi. Naravno samo u rosi onih bolesnika, koji imadu šarlahu. Klice šarlaha nalaze se u vratu sve dole, dogod vlasta upala na sposmenut mestima — dogod bolesnik kašlje. To može da traje često i više nedelja od početka bolesti. Zato je bolesnik opasan za svoju okolinu sve dole dogod vlasta upala (katar) u nosu, žrelju, grlu in na žabicama (angina).

2. Čuvaj se rose, koja leti iz usta drugog človeka, bio on bolestan od šarlaha ili ne bi.

3. Zato prisili sebe, svoje i svoju okolinu — osobito decu — da kod kašljivanja i kod kihanja sebe stavljaju pred u

govora na raznih sejah in prosvetnih šolah in so se tudi sprejeli zadnji sklepi, a še sedaj se dogaja, ko poslani člankov niso hoteli ali mogli prisobiti v novinah ali pa so jih skrajšali na dve vrsti. To postopanje ni v dobro novinam.

»Sokolski Glasnik« rad sprejema vsa poročila, ki pa so, razen bogatih člankov, maloštevilna s strani sokolskega društva. Ako redno pregledujem ta sokolska poročila v vseh listih, pa tudi v Sok. Glas., dobim vedno iste poročevalec, ki edini poznajo svoje dolžnosti. Kje so ostala društva? Ali nič ne delajo? Ali pa se sramujejo poročati javnosti o svojih uspehih? Ali se mar boje kritike nad neuspehi? Tačka in mnoga druga vprašanja se porajajo opazovalcu ob čitanju teh poročil. Stopimo k bratom Čehoslovakom ter poglejmo, kako pri njih napreduje sokolska propaganda!

Kakor je dokazal zadnji skopljanski zlet zmago Tyrševe ideje v naših južnih krajinah, je upati, da se tudi tam prične sokolski tisk razširjati od seja do seja, da smemo pričakovati tudi od tam poročil v sokolske in druge novine. K temu pa bo gotovo pripomogla uspešna pomoč s strani JSS.

Odprtvo vprašanje je tudi še neurejeno delo poročevalstva v sokolskih in nesokolskih listih.

Namen poročanja je različen, ne enotan, kakor je sedaj. Seveda je v širšem zmislu res cilj poročanja, da govorimo o Sokolstvu in njega pokretni zgodji zunanje in ne globlje — novejane. V tem tiči tudi različnost poročanja, ki še ni razjasnjeno pri nas.

Sokolski listi, pa naj bodo to tehnični ali informativnega značaja, ki jih čita strokovno poučeno članstvo, naj objavljajo ocene nastopov in obče sok. prireditev v tehničnostrokovnem zmislu in enako tudi o pokretu Sokolstva tu in drugod. Vsa ta poročila v sok. listih naj bodo im tudi morajo biti — vest in ogledalo vseh prireditv in dogovorov. Vse gledano s strogo kritičnega stališča! Ocene morajo biti objektivne z eno samo tendenco: izboljšanje in napredok. Br. kritiki-poročevalci se morajo zavedati svojega važnega posla kot sodniki in tudi sestovalci. Strokovno poročanje naj bo res v odličnih zmožnih rekah takih bratov, ki so bili ali so še sami telovadci. Mnogo imamo danes slučajev, ko so ocene vse kaj drugačia kakor vzorna slika sokolske prireditve.

Poleg sokolskih listov pa imamo tudi nesokolske novine, ki prinašajo poročila o sokolskih prireditvah. Ta poročila pa morajo biti sestavljena v drugem slogu, zgodji informativno in z oceno, ki jo bo mogoč razumeti tudi nesstrokovna javnost. A ocena bodi resnična, da ne bo nepotrebna poznavanja in predbacivanja z nasprotnimi strani.

Tako sem razdelil poročanje v dve vrsti, ki jih mora razločevati vsak br. poročevalcev, ki piše poročilo v časopis. Ako bo razločil to, potem bo

vedel, kaj naj piše v sokolske, a kaj v druge novine. Upajmo, da v bodoče ne bomo več metali vsega poročevalstva v en kocu!

Pripominjam, da je lahko za poročanje določen le en brat novinar, ki pa mora ločiti po zgornjem, kam in kako naj poroča. Dogodi se pa, da navadno za politične novine ni sok. poročevalca. Tedaj naj bi novine same poslale svojega poročevalca, kakor je to v navadi drugice.

Ko je govorila o nesokolskih listih, ne morem preiti žalostnega pojava v teh novinah, katerega krivda leži mnogo na naši strani, in ta je, da mnoge odlične jugoslovne novine poročajo redno o Sokolstvu in to pod »Sportom«. Ne bom takoj razpravljal, ali je Sokol tudi sport, ker se je o tem že dovolj govorilo. A videti je, da še premalo. Poudarjam le, da je Sokolstvo le eno in ne spada pod sport. Toliko v vednost vsem novinarjem in bratom, ki tu greše, ker je seveda delžnost na merodajnem mestu, da opozore dolične novine na napake.

Ako pregledamo vsa ta dejstva, ki slabe sokolsko propagando, pride doma zaključka, da smo še daleč od ideala poročevalstva, ki ga predpisuje naša pravila. Res je, da vse naenkrat ne gre, a delajmo počasi, pa to točno z dobro osnovo. Iz omenjenih napak, ki pa še niso vse, mora razvideti vsak Sokol nujno potrebo izboljšanja tega važnega vzgojnega in propagandnega sredstva v Sokolstvu. Na pravi poti smo že le resnosti, vestnosti in ljubezni je treba, pa pride doma do izboljšanja sok. tiska.

Mariborska sok. župa je priredila lani dvočetvino I. pravosvetno šolo, v kateri je bilo govora tudi o poročevalstvu. Občeno nam je poročilo o tem vprašanju br. Lindner iz Studencov pri Mariboru, ki nam je predložil vrsto najzanimivejših ocen o nastopih in drugih sok. prireditvah. Vsi udeleženci smo odnesli mnogo združenih in pametnih misli, dobili pa smo tudi jasne pojme o tem vprašanju. Zato sem mnenja, da bi bila na mestu pojasnitve sok. poročevalstva v tem listu s strani br. Lindnerja. Upajmo, da bo br. predavatelj temu rad ustregel. Pa tudi v vseh prosvetnih šolah Slovenske, žup in družtv bi se ne smeli izogniti temu vprašanju.

Bratje novinarji! Vzemite v roke našo »Organizacijo« in proučite jo! Potem pa na delo! Pa boste videli, je li bomo imeli uspeh, zakaj od vas samih zavisi uspeh sokolskega dela.

Naš brat starosta E. Gangl pravi: »... Živa sokolska reč mora biti k pisanju reči privlačiva snagu, koja će privuci tuge brata v naše sokolsko kolo, da se brojem povečamo, a moralno po unutarnjoj vrednosti!... I tako — za mesec dana — podvostručiti ćemo se izvana i iznutra! Dačle, brate i sestre, sada vidiš da je naš porast odvisan o nama samima. Podi i radi tako!«

venska društva, sportski klubovi, ferijalni savezi, skautske družine, trezvena mladež, Narodna Odbrana, streljačke družine, planinari i ostala društva. A kad pogledamo u suštinu tih organizacija, onda vidimo, da se sve to da kako organizatorski, tako i tehnički svrstati u sokolski rad, a bez da trije ideološka strana sokolske Misli. Ta udruženja ne samo, da nam odvadaju naše članove, već nam malo po malo oduzimaju ideološku stranu našeg rada (kao n. pr. slovenska društva), a da ne govorimo kako nam se kriji sve više i više tehnički deo sokolskog rada.

Moraju se otstraniti uzroci ovoga odnosa, moramo posvetiti čim više misli realnom probudjenju i radu na Slovenstvu, uvesti vežbanje na čistom zraku, taborovanje, letovanje, abstineniju od alkohola, streljanje, izlete i ostalo i to ne samo kao nesto nuzgredno, već kao deo godišnjega tehničkoga rada. Reći će neko, pa mi to sve imamo u sustavu. Istina jest, mi to sve imamo u sustavu, organizaciji, u zaključima skupština, u rečima — ali to sve treba provesti u život cele sokolske organizacije, dati odražu u javnom životu, a spremiti stručne radnike, a ne sve po starom i bez ikakva razmišljanja, što treba da učime, a da se naši zaključci ostvare. U svim tim organizacijama van Sokolstva, vidimo naše ljude — članove Sokolstva, koji davaju svoje vreme i znanje, za pojačanje tih društava — a njih treba pozvati, da je prvo dužan kao član Sokolstva raditi u Sokolstvu i tu dati svoje znanje i slobodno vreme, a tek onda potpomoći druge ustanove.

Cesto puta mislim, koliko bi bilo uspeha u našem sokolskom radu, a da svi članovi Sokolstva, ma jedan i najmanji deo svoje inteligencije i vremena dedu Sokolstvu. Rad društava van Sokolstva i učeštvovanje naših članova u tim društvinama utječe na Sokolstvo, da ne može da postigne ono, što bi trebalo da postigne na osnovu svoga sustava.

Mi imamo zaključke, zapravo delove našega sokolskoga naziranja na politiku, veru, stalež, socializam, komunizam, klerikalizam, alkoholno pitanje itd., a ako u život pogledate — onda vidite, da ne samo

nismo naši načini, da na mase naroda u tom pravcu delujemo, te da se na osnovu sokolske kulture promeni psihi i priroda našega naroda, već ni sami naši članovi nisu toga svesni. Na jednom pitanju, hoće ovde da se zadržim, a koje je van Sokolstva, a to je naš »Klub Sokolu-poslanički«. Je li taj klub Sokolu-poslanički od doba kad je osnovan pa do danas učinio manje od njegova zadatka, t. j.

a) je li delovao, da se politika vodi u duhu Sokolstva;

b) je li delovao, da se donesu zakoni iz oblasti Sokolstva (kao n. pr. zakon o sokolskom telešnom vaspitanju);

c) je li zaista bio vez za među državnih vlasti i Sokolstva.

Ne govorim ni da ni ne. Ali po onome, kako se vodi politika kod nas, po zakonima koje imamo, a koji bi bili u vezi sa Sokolstvom i po pažnji, koja nam se od države posvećuje — svaki od nas može da stvari sud, za koji može da kaže, da je i to jedan od uzroka van Sokolstva, a deluje na Sokolstvo negativno.

Imamo najidealnije namere rada u vojski i školi. — Pokazali smo toliko i toliko uspeha u tome — što bi trebalo učiniti i kako da dode do veza i zajedničkoga rada između Sokolstva s jedne strane, a vojske i škole s druge strane. Hteli smo, da radom Sokolstva u vojski i školi postignešmo ono, što organizacijom Sokolstva nije moguće, a to je da duh Sokolstva postane duh vojske i škole i tako se vaspita ceo narod u duhu sokolske kulture. Vojne i civilne vlasti uvek su nam kazale kod pretrpanja ovoga pitanja — da će se sve ono, što se odnosi na vlasti, učiniti, a da se to ostvari. A gle — danas — Ne samo, da se ne ide na ruku, već se i zabranjuje.

Mi posmatramo vojsku s najidealnijega stanovišta kao i rad telesnoga vaspitanja u školama — a kako nam se ne navraća, to smo osetići, videli i znamo.

ETO TO SU PO MOJEMI MIŠLJENJU UZROCI VAN SOKOLSTVA, KOJI NAM NE DAJU

»da ideologija i etika Sokolstva uspije,« a koji su uzroci u Sokolstvu, kao i zaostaci materijalni, kao i rešenje kako ih popraviti, iznecu u sledećem članku u nadrednom broju Sokolskog Glasnika.

STANKO TRČEK (Ljubljana):

Neguj narodno govorico!

»Obleko, ki jo ponosiš, vrčeš proč in si kupš drugo. Jezik, ki ga govoris kak narod, je več. Njegove korenine segajo v globine narodovega življenja, njegove duše, z našrom raste in se razvija, živi in umrje tudi jezik njegov. Pradel njegovega bistva je.« Slovenski Sokol 1905, str. 98: »Prešeren.«

Teh besed sem se spomnil, ko sem nedavno prebiral neke članke v Sokolskem Glasniku. V njih so me prav nemilo dirnile cele gomile čisto nepotrebnih tujk. Dolžnost je, da iz pregovorimo o stvari odločno besedo, ker se zdi, da nam je raba tujk prešla že v navado. Prepričan sem namreč, da se večina nas niti prav ne zaveda več, da grešimo nad najlepšim, kar imamo — nad narodnim jezikom.

Zgodovina kaže, da narod, ki pozabi ali zavrže svoj jezik, izgubi tudi svojo narodno zavest, to se pravi, da kot samonikla ljudska skupina izgine s sveta. Kje so n. pr. milijoni onih Slovanov, ki so v 13. in 14. stoletju bivali v današnji Nemčiji tja do Labe ter preko nje in katerih maloštevilnih ostankov so Lužički Srbi? Kje so Slovenci Gornje Štajerske, Avstrijske in Koroške? Opustili so svoj jezik (zakaj — je tu podrejenega pomena) in nih več!

Cisto, prirodno! Nobeno ločilo med narodi ni tako ostro kot je jezik. Lastnosti narodovega značaja so prezkrte, da bi bile vsakomur hitro in lahko zaznavne; nasprotno pa po jeziku v trenutku spoznati pripadnika tebi tudi v ostalem tuje ljudske skupine.

Vendar nam zgolj različnost jezikov še ne nalaga dolžnost, da skrivimo za svojo govorico. Nekaj globljega je tu.

Za govorom izražamo čuvstva in misli. Že iz tega izhaja, da je jezik tesno zvezan z značajem človeka, da je izraz njegovega bistva. Iz tega spoznanja pa tudi nujno sledi, da mora biti govorica po značaju sorodnih si ljudi ista ali vsaj močno podobna; pa nasprotno tudi sklepamo iz enake govorice na iste ali močno podobne si značaje. Skupina takih poedincev tvori pleme ali narod. Jezik, ki ga govoris narod, je izraz njegovega značaja in znanih prirodnih zakonov, ki se po njih razvija. Če to ne bi bilo res, bi moralno vse po značaju tako različno človeščto govoriti en sam jezik.

Dodela prirodno je torej, da se ljudje, ki govere isti jezik, čutijo kot eno veliko telo — kot pleme ali narod.

Če smo to, o čemer smo pravkar govorili, spoznali za resnico, pada na nas nujna zapoved: neguj narodno

Prostějovu», ven z iluminacijami, delegacijami, fijakeri, karakteri, buketi in revijami (Sok. Glasnik št. 20, str. 123: »Svečana proslava probroja solfronta u Beogradu«). K vragu s psihičnimi, determiniranimi doktrinami, strukturo, faktorji in progresom!

Kakšni smo Jugosloveni, če tako maličimo svoje najdražje, pa imamo vendar polna usta ljubezni do Jugoslovenstva? Kakor mati smo, ki na ves glas oznanjuje ljubezen do svojega otroka, pa tega otroka ne nahrani in ga ne umije.

Bratje! Sestre! Učimo se narodnega jezika, spoznajmo njegove lepote in samoniklosti, zavračajmo tujih vlasti i Sokolstva.

Rad sa Sokoličima — malim četnicima.¹

Kad je Bitolj po drugi put oslobođen od neprijatelja godine 1916, veliki deo stanovništva morao je ipak da napusti ovaj grad, jer ga je neprijatelj iz neposredne blizine svakodnevno tukao granatama i zagušljivim plinovima. Stoga su okolni gradovi kao: Seljan, Jenidž, Vardar, Njegoš, a naročito Voden bili prepuni izbeglica.

Te godine u Vodenu bilo je veliko odelenje na oporavku, koje je brojalo od 1000 do 1500 vojnika. Kada se ovim iznemoglim vojnicima delila hrana za vreme ručka i večere, bilo je oko njihovih kazana puno izbeglica, a naročito izbegličke dece, koja su gladna i žesta gramžljivo pružala ruke da se i njima štograd dodeli od tople čorbe hleba i koje konzerve.

Nasi vojnici, sećajuci se svojih ostavljenih mališana, rado su delili svoje obroke sa ovom izbegličkom decu, izduši uvek sa puno sažaljenja i bola.

Posmatrajući ovo, nekoliko dobroj ljudi, nisu se složili da ova deca predstavljaju sirotane bez igde ikoga, već su ih jednoga dana površali kao prave vojnike, te su tako u redu prilazili kazanu, stupajući kao pravi vojnici, pevajući srpske pesme.

Dok se ovde ovako radilo, i ovako praktično pomagalo dečju, dotle je brat dr. Miša Popović, okružen svojim prijateljima i ranijim saradnicima na dečjem pitanju, stvarao načrte i planove, kako će se ova deca ne samo ishraniti, već, kako će se ona spasiti i od ostalih nevolja, beda i čemera; kako ćemo tu nedužnu decu sačuvati, da se zdrava i krepka vrati svojim kućama, svojoj domovini, i kako ćemo od njih jednoga dana dobiti dobre gradiće i valjane radnike.

Radeći ovaj posao, ova skupina ljudi stvarala je načrte o zaštiti i za svu onu napuštenu i nezabrinjatu decu u Srbiji.

Iz ovog posla ponikao je jednog dana tabor malih Sokoliča-četnica sa zadatkom ne samo, da se vodi brigada o ishrani ove dece, već da se ona, što bolje u ovoj zajednici higijenski vaspitava, čudoredno pouče i nacionalno razvij.

Brat Dr. Miša u tim svojim uspomenama ovako dalje opisuje jedan deo tog našega rada u taboru: blažajna tabora, koja je počela sa nekoliko stotina drahmi ubrzo se počela da puni. Prvi izvor prihoda osim dobrovoljnih priloga bila je prodavaona u logoru za oporavak. Svi Srbi vole kavu, a naročito kada su besposleni, te, kako su i naši bolesnici bili po ceo dan besposleni, oni su je često i mnogo pili. Tu slabu stranu iskoristio je brat doktor i dobio je odobrenje od zapovednika logora, da tabor uzme dozvolu za prodaju kave, i hvala Bogu stvar pode na bolje; kava dobra i jeftina, a dobar i lep prihod. Padalo je dnevno po 100—200 drahmi čistog prihoda, a to je mesečno stvaralo su mu od 3—6000 drahmi.

Drugi izvor prihoda bili su dečje javne vežbe. Odmah po prijemu prve skupine dece, počele su pored škole i sokolske vežbe. Njih su deca s neobičnom voljom primala i natecala se ko će ih bolje izvesti, a kako je taj dečiji elemenat na jugu naše zemlje bistar i okretan to je sa ovim vežbama išlo lako i brzo tako, da se uskoro objavila i prva javna vežba u Vodenu, uz sudelovanje vojne muzike i vodenškog Crvenog Krsta. I taj početak i ta prva vežba uspela je na opštu radost svih nas, jer ne samo da su deca vežbala dobro i pravilno, već i poseta bila je vrlo dobra, a raspoloženje kod gledalaca bilo je puno pažnje i nežnosti. Ni materijalna strana nije bila loša. Ukupno prihoda bilo je 1543 drahme, a rashoda 230 drahmi. Tolika suma u ono doba značila je mnogo. Ovaj prvi uspeh osokoljko je mlade četnike, a i radije su bili gledani i pomagani od celoga grada. Još veči dogadjaj u životu ovih malih Sokoliča bila je poseta Nj. V. Prestolonskom predstnikom, koji je posmatrajući njih

Prostějovu», ven z iluminacijami, delegacijami, fijakeri, karakteri, buketi in revijami (Sok. Glasnik št. 20, str. 123: »Svečana proslava probroja solfronta u Beogradu«). K vragu s psihičnimi, determiniranimi doktrinami, strukturo, faktorji in progresom!

Kakšni smo Jugosloveni, če tako maličimo svoje najdražje, pa imamo vendar polna usta ljubezni do Jugoslovenstva? Kakor mati smo, ki na ves glas oznanjuje ljubezen do svojega otroka, pa tega otroka ne nahrani in ga ne umije.

Bratje! Sestre! Učimo se narodnega jezika, spoznajmo njegove lepote in samoniklosti, zavračajmo tujih vlasti i Sokolstva.

Rad sa Sokoličima — malim četnicima.¹

Kad je Bitolj po drugi put oslobođen od neprijatelja godine 1916, veliki deo stanovništva morao je ipak da napusti ovaj grad, jer ga je neprijatelj iz neposredne blizine svakodnevno tukao granatama i zagušljivim plinovima. Stoga su okolni gradovi kao: Seljan, Jenidž, Vardar, Njegoš, a naročito Voden bili prepuni izbeglica.

Te godine u Vodenu bilo je veliko odelenje na oporavku, koje je brojalo od 1000 do 1500 vojnika. Kada se ovim iznemoglim vojnicima delila hrana za vreme ručka i večere, bilo je oko njihovih kazana puno izbeglica, a naročito izbegličke dece, koja su gladna i žesta gramžljivo pružala ruke da se i njima štograd dodeli od tople čorbe hleba i koje konzerve.

Nasi vojnici, sećajuci se svojih ostavljenih mališana, rado su delili svoje obroke sa ovom izbegličkom decu, izduši uvek sa puno sažaljenja i bola.

Kad je Bitolj po drugi put oslobođen od neprijatelja godine 1916, veliki deo stanovništva morao je ipak da napusti ovaj grad, jer ga je neprijatelj iz neposredne blizine svakodnevno tukao granatama i zagušljivim plinovima. Stoga su okolni gradovi kao: Seljan, Jenidž, Vardar, Njegoš, a naročito Voden bili prepuni izbeglica.

Te godine u Vodenu bilo je veliko odelenje na oporavku, koje je brojalo od 1000 do 1500 vojnika. Kada se ovim iznemoglim vojnicima delila hrana za vreme ručka i večere, bilo je oko njihovih kazana puno izbeglica, a naročito izbegličke dece, koja su gladna i žesta gramžljivo pružala ruke da se i njima štograd dodeli od tople čorbe hleba i koje konzerve.

Nasi vojnici, sećajuci se svojih ostavljenih mališana, rado su delili svoje obroke sa ovom izbegličkom decu, izduši uvek sa puno sažaljenja i bola.

Kad je Bitolj po drugi put oslobođen od neprijatelja godine 1916, veliki deo stanovništva morao je ipak da napusti ovaj grad, jer ga je neprijatelj iz neposredne blizine svakodnevno tukao granatama i zagušljivim plinovima. Stoga su okolni gradovi kao: Seljan, Jenidž, Vardar, Njegoš, a naročito Voden bili prepuni izbeglica.

Te godine u Vodenu bilo je veliko odelenje na oporavku, koje je brojalo od 1000 do 1500 vojnika. Kada se ovim iznemoglim vojnicima delila hrana za vreme ručka i večere, bilo je oko njihovih kazana puno izbeglica, a naročito izbegličke dece, koja su gladna i žesta gramžljivo pružala ruke da se i njima štograd dodeli od tople čorbe hleba i koje konzerve.

Nasi vojnici, sećajuci se svojih ostavljenih mališana, rado su delili svoje obroke sa ovom izbegličkom decu, izduši uvek sa puno sažaljenja i bola.

Kad je Bitolj po drugi put oslobođen od neprijatelja godine 1916, veliki deo stanovništva morao je ipak da napusti ovaj grad, jer ga je neprijatelj iz neposredne blizine svakodnevno tukao granatama i zagušljivim plinovima. Stoga su okolni gradovi kao: Seljan, Jenidž, Vardar, Njegoš, a naročito Voden bili prepuni izbeglica.

Te godine u Vodenu bilo je veliko odelenje na oporavku, koje je brojalo od 1000 do 1500 vojnika. Kada se ovim iznemoglim vojnicima delila hrana za vreme ručka i večere, bilo je oko njihovih kazana puno izbeglica, a naročito izbegličke dece, koja su gladna i žesta gramžljivo pružala ruke da se i njima štograd dodeli od tople čorbe hleba i koje konzerve.

Nasi vojnici, sećajuci se svojih ostavljenih mališana, rado su delili svoje obroke sa ovom izbegličkom decu, izduši uvek sa puno sažaljenja i bola.

Kad je Bitolj po drugi put oslobođen od neprijatelja godine 1916, veliki deo stanovništva morao je ipak da napusti ovaj grad, jer ga je neprijatelj iz neposredne blizine svakodnevno tukao granatama i zagušljivim plinovima. Stoga su okolni gradovi kao: Seljan, Jenidž, Vardar, Njegoš, a naročito Voden bili prepuni izbeglica.

Te godine u Vodenu bilo je veliko odelenje na oporavku, koje je brojalo od 1000 do 1500 vojnika. Kada se ovim iznemoglim vojnicima delila hrana za vreme ručka i večere, bilo je oko njihovih kazana puno izbeglica, a naročito izbegličke dece, koja su gladna i žesta gramžljivo pružala ruke da se i njima štograd dodeli od tople čorbe hleba i koje konzerve.

Pristojbina.

Za predsednika i tajnika komisije po 100 Dinara, a tako i za svakog ispitivača po 100 Din. biljež za diplomu 100 Din, sveukupno 800 Din od svakoga kandidata.

Knjige, koje se mogu preporučiti.

1. Sokolski sustav Dr. M. Tyrša od Drag. Šulcea. 2. Priručnik za županske prednjačke ispite od Voj. Bogičevića. 3. Dr. M. Tyrš od Dr. Sajovica. 4. Plezanje Dr. L. Pivko. 5. Prostti skoki od A. Schupa. 6. Ritmičko vežbanje od A. Pichlera. 7. Gimnastičke igre za decu i narod A. Brazdil. 8. Šakanje od Vaniček-Šulce. 9. Laka atletika od A. Pichlera. 10. Redovne vežbe od V. Kučana. 11. Vaje na bradlj (ručama) od Pexa-Bajželj. 12. Sva izdanja Šulceovih knjiga »Sokolstvo«. 13. Sportska izdaja: sklizanje, mačevanje, floretovanje itd. od Dr. Frana Bučara. 14. Teslovanje igre I., II., III. del od Dr. Pivška-Schaupa. 15. Bedeković-Šulce: Vežbe na konju za decu, naraštaj i članstvo (dva dela). 16. Vežbe za decu od Bajželja. 17. Upustva kako se grade prostori od A. Tadića. 18. Telesno obrazovanje od Weigner-Hanuš. 19. Sokolstvo od Dr. M. Gradojevića. 20. Povest gimnastike Dr. Bučar. 21. Pregled teles; odgoja i Sokolstva od Dušana M. Bogunovića. 22. Članici braća S. Vrdoljaka, koji su odštampani u

»Sokolu na Jadranu« a opisuju razne sisteme. 23. Prva pomoć u nezgodji od Dr. Rusa. 24. Malo anatomija Dr. Mašek. 25. Kratka metodička telovežba Dr. Pivka. 26. Razni članci D. Bogunovića, koji su izlazili u »Sokol. Vjesniku«, zagrebačke župe o metodici. 27. Higijena telovežbe Weigner-Hanuš itd.

Verojatno, da će se naći još priručnih knjiga iz kojih se može da prouči celo gradivo za ispite. Čim više se prouči, tim se više i zna. Naročito treba uputiti našu braću i sestre, da u sokolskim listovima ima mnoštvo članaka iz oblasti gimnastike, a koji im mogu, da posluže za bolje polaganje ispite, sve dotele, dok se i za ovaj ispit ne odredi stalni udžbenici, a dotele svaka knjiga dobro je došla — jer gimnastika je nauka, koja ima svoje zakone i bila knjiga od ovoga ili onoga, sadržina je uvek ista, a samo su druge reči!

Završetak.

Opisao sam ovaj ispit, a donekle i njegovo značenje i metod u želji, da poslužim braću i sestrama, a i u težnji da nas Sokola bude čim više nastavnika gimnastike, te da taj duh, metoda i rad prodre u duh, metodu i rad škole A. To nam naređuje i naš sokolski ustav u odeljku »Sokolstvo i škola«, koga takođe dobro pročitajte. Zdravo!

STANE DERGANC (Ljubljana):**Sokolske ratne uspomene.**

Na želju bratskog uredništva, kojemu su od ranije bile poznate ove slike sa austrijske fronte, koje danas donosimo, opisaću ukratko tok događaja i navesti uspomene koje su vezane uz te slike. — Prezazim odmah u sredinu stvari.

Drenika. Razumljivo je da su mi svi uvek prvo imenovali njega, jer je on pre rata u našem Sokolstvu bio vodeća i uvažena ličnost. — E, reko, idem da ga potražim i pozdravim. Jedan od braće tačno mi je naveo njegovu kompaniju, da bi

Vrsta, koja je nastupila na ručama.

1915. godine u Galiciji obuzela me kao Sokola vežbača želja za telovežbom na spravama. Da udovoljim toj svojoj želji skalupio sam prve svoje ruče, na kojima sam posle bio i kuhan i pečen. Pritke ruča načinio sam iz akacije, dakle dovoljno elastičnog, a opet žilavog drveta. Momčadi, a i oficirima naročito Nemcima svidale su se moje vežbe na ručama, koje su bile povod preko kojega smo se Sokoli

ga lakše našao. Prošao sam logorom, ali brata Bojana Drenika — onog Bojana Drenika najme kojega sam ja poznavao, onog velikana, onog hrasta — nisam našao. Vratio sam se natrag i rekoh, da ga nisam našao. Drugi jedan brat rekao je to, upravo sam ga vidio, ajde samnom — i pošli smo.

Pokazao mi ga je straga — rekoh ta to nije Bojan, ja ga poznam. Pred nama je stajao pognuti kostur,

Skupina na ručama.

naše čete međusobno upoznali, približili jedni drugima i bili posle ne razdruživi prijatelji odnosno sokolski rečeno braća.

Jednom prilikom došavši u blizinu Přzemisla sastao sam poznate Sokole iz Ljubljane, koje sam pitao, ima li još koga od naših Sokola ovde u Přzemislu. Svaki od njih prvo mi je imenovao brata Bojana

kojega je bila samo kost i koža. Obadoš ga i sa suzama u očima rekoh — Bojan. »Kaj pa je, rekao je potpuno iscrpljen glasom. Tako smo se pozdravili, a posle smo razgovarali i tužili jedan drugome kako smo gladni.

Naskoro iza toga došlo je do povlačenja radi ruske ofanzive. Na putu smo dolazili redovno do hra-

ne, pa sam odlučio iz bratske sa-milosti, da će dati polovinu svoje hrane bratu Bojanu. Onako u maršu pritrčao sam k njemu sa jelom u ruci i rekao evo brate Bojane uzmi, oporavićeš se. To se dogodilo nekoliko puta. Jednom prilikom došavši u blizinu nekog sela kod Nagi Čertesa, onako nuzgred rekoh bratu Bojanu, da bi silno želio jesti jaja. Brat Bojan je šutio. Došli smo u selo i tu načinimo logor. Brat Bojan je nestao. Selo je bilo dugačko oko sat hoda. Nakon 2 sata traženja po čitavom selu vratio se brat Bojan i tresućom rukom pružao mi je dva jaja, a glasom punim bratske ljubavi reče mi: »Stane uzmi, ispunio sam ti želju.« Nisam htio primiti i nisam se mogao sprijedljiti s time, da mi on kao mnogo stariji brat donosi hranu — meni koji sam bio neispravljen, zdrav. Brat Bojan ustrajao je kod svoga, misleći da mi za onaj malen dar mora tako uzvratići; uzmi i zaužij ih sam, bile su njegove poslednje reči.

Kasnije sam od vojnika saznao, zašto je brat Bojan tako propao. Bio je naime kod vojničkog Crvenog Krsta, žrtvovan se za ranjenike, žrtvujući za njih dane i noći i otkidajući sebi hranu od ustiju. Posle jedne nesreće u snegu s ranjenicima bio je otpremljen u bolnicu, a kasnije kući na oporavak. Naskoro iza toga dobio sam i ja dopust i došao kući. Brat Bojan je to saznao i tražio me od trgovine do trgovine u koje sam usput ulazio i pozdravljao svoje stare znanice i prijatelje. Našao me u železarskoj radnji Nagy, zagrljio i poljubio od samog veselja, da me opet vidi.

Pozvao me na večeru. Rekoh, brate ja još nisam bio kod svojih kod kuće. Ti moraš prvo doći k meni, bio je odgovor. Išao sam i osvežio kod njega u bratskom razgovoru s njime, naše žalosne uspomene.

Tako se naše sokolsko bratstvo prokušalo, kao zlato u vatri. Neka je mladima za pouku.

A sad k slikama. Na talijanskoj fronti postavio sam jedne ruče na kojima smo vežbali. Tako smo se opet Sokoli među sobom upoznali. Ofisiru si videli u meni dobrog sportsmena, našto sam im dokazivao da sam Sokol. Jednom prilikom bio sam zamoljen od našeg zapovednika, da bi mi vežbači priredili kakvu vežbu za razonodul vojnici ma. Rekao sam da nemamo ni sprava, a ni odela, pa zato da će teško ići, a na kraju krajeva ja sam samo podčasnik, pa nemam potrebne moći za vodstvo ovakve stvari. Obećalo mi se, da će mi se svaka želja ispuniti. Molio sam stoga da se odmah jedan odveze u Ljubljano po motku za skok u vis i telovežbačka odela. Za jedan sat od kako smo počeli razgovor, već se jedan vozio spram Ljubljane i drugi dan doneo sve sobom. Pioniri su po mom načrtu u brzinji načinili ruče, koje vidite na jednoj i na drugoj slici. Za tri dana imala se održati naša javna vežba. Imao sam punomoć, da skupim sve vežbače iz čitavog regimeta i da vežbam s njima preostala dva dana. Regimen bio je raštrkan, a ja podčasnik, zato sam zamolio potporučnika br. Jezerška, da bi mi pomagao kod skupljanja ljudi. Brat Jezeršek bio je odmah oduševljen, kao što bi bio svaki Soko, koji bi u onim danima, u Austriji, tih iza fronte mogao na stupiti u sokolskom telovežbačkom odelu i sokolskim vežbama.

Tako nas se sakupilo 14 vežbača. Nastupili smo sa prostim vežbama zabranjenog sleta Slovenske Sokolske Zveze, koji se trebalo održati u Vidovdanskim danima godine 1914. Dakle u istoj toj Austriji, koja ih je zabranila mi smo s njima priredili javnu vežbu, u vojsci i u sokolskim trikoima. Nastupili smo i na ručama sa prilično teškim vežbama, jer je u vrsti bio i brat Egon Jezeršek, naš odlični međunarodni takmičar (Pariz). U vrsti bila su braća i iz drugih društava i to: Virant, Smeraje, Vidic, Tratnik i t. d. Ostalih imena ne sećam se više. Kod saskoka sa ruča brat Virant je na kamenom krsu iščašio nogu, jer stručnjača nismo imali. Treća tačka naše javne vežbe bio je skok s motkom, četiri brata. Skakali smo za one prilike visoko 2-80-3 m. Javna vežba zaključena je skupinom na ručama, koju nam predočuje naša slika. Nepristrano mogu reći, da je

javna vežba bila vrlo lepa. Koliki je bio moralan uspeh, neka dokaže to, da se po javnoj vežbi javilo oko 30 Slovenaca-Sokola, s kojima se nismo prepoznavali. Obećao sam im, da ćemo kod druge javne vežbe nastupiti svi.

1918 spremali smo se kod Cetresa na drugu našu javnu vežbu. U tu svrhu se 2 meseca planirao prostor za sletište sa stazom za trčanje i zaprekama. Imali smo postavljene 4 ruče i 4 preče. Neposredno pre javne vežbe morali smo ostaviti sve i otići na frontu. Sav trud i veselje bilo nam je pokvaren.

Između prve i druge javne vežbe pao je brat Jezeršek, koga je brat Virant sa trojicom braće tražio između neprijateljskih i naših streljačkih jaraka, da bi ga pronašli, jer smo mu hteli načiniti grob. Nije uspeo. Pao je kod Ponte di Piava, kod Zenzona. I ovde se lepo pokazalo sokolsko bratstvo.

Brat Jezeršek, kao strastan vežbač imao je isto svoje ruče, na kojima ga prikazuje naša slika kako drži sto.

Osim telovežbe, družila nas je i lepa slovenačka pesma. Sve to je davno već prošlo, ali još i danas se nama, koji smo nastupili na toj javnoj vežbi, nadimlju grudi, kad posmislimo, da smo za vreme rata, kad je po svim sokolskim gnezdima

zamro sokolski rad, nastupili u sokolskom telovežbačkom odelu i sokolskim vežbama u onoj istoj truzloj Austriji, koja je htela istrebiti i uništiti Sokolstvo.

† Brat E. Jezeršek.

Bratu Jezeršku prilikom 10 godišnjice smrti, neka naše Sokolstvo klične Slava!, a ime njegovo neka bude upisano u niz onih, koji su umrli kao Sokoli, a i u istoriju našu, najlepšim slovima.

Slet nemačkih turnera u Kölnu.

Organizacija nemačkih Turnera je po broju i organizatorskoj snazi skoro najveća na svetu. Turnersko seme, koga je sejao presto godina Jahn, razgranalo se u veliko stablo, koje broji 12.000 društava sa preko pola milijuna članova i oko 2 milijuna dece i naraštaja. Ta velika organizacija priređuje svakih nekoliko godina veće svoje sletove u raznim nemačkim velegradovima, koji uzbudjuju uvek pozornost celoga vežbačkog sveta već radi njihove veličine i šarolikosti. Na Bundesfestima skuplja se ogromna množina turnerskoga članstva iz svih krajeva nemačke države, da se tamo takmiče, javno nastupaju i manifestiraju za svoje ideale.

One godine izabralo je Turnerstvo za svoje sletske kraj staroslavno mesto Köln na Rajni, koje je posle rata sagradilo na mestu gradskog zida ogromne parkove, igraлиšta i vežbališta usred grada koga sve spomenute tvorevine opkoljuju kao pre ogromne zidine. Razlika je samo ta da je sadašnji zeleni sa svima higijenskim pomagalima opskrbljeni pas, svakako nešto posve drugo i modernije od predašnjega sivoga žalostnoga zida. U daljinji 2 1/2 km od prvog pasa načinjen je na sličan način još drugi pas igraлиšta itd., te i ogromni stadion, koji obuhvata 72 hektara prostora. Na tom velikom vežbalištu imali su Turneri svoje 14. velike slavljive. Rad priredivača bio je u kojemu silno olakšan, jer je bilo gledalo već prošlo, ali još i danas se uvećano i zanimalo je gledaoce u blizini glavne tribine, medutim sva ostala publike se dosadivala, dok nije zasvirala narodna himna i odmah zatim neka zahvalna pesma. O prostim vežbama treba još to utvrditi, da su se popodne odvezale, bez kakvih predašnjih proba, dakle tako reći na sreću boju, dok su imali pojedini pokrajinski savezi dan pre nekakve utakmice u prostim vežbama, gde se već lako prosudila kvalitet pojedinaca. Posle svršenih prostih vežbi, odstup vežbača sa vežbališta potpuno je neuspelo, radi nediscipline posmatrača, koji su, nečekajući na svršetak vežbe, jednostavno počeli u masama napuštati vežbalište i ispunili tako sav prostor te onemogućili vežbačima odstup u redu. Poslednji su bili prisiljeni, gde bilo tražiti mesto za razlaz, jer su neprestano stizavajuće hiljade pritiscale na njih. To je bila jedina tačka, gde je aranžman potpuno otkazao.

Nemci polazu veliku važnost na povorku. Isto tako bilo je na 14. sletu u Kölnu. Sam grad okitio je sve ulice odabranim ukusom, kuda je trebalo proći povorka, tako da je sve bilo u istini svećano i lepo. Promet je bio već ranije obustavljen po ulicama. Obzirom na veoma veliki broj učesnika u povorki, imao je priredivači odbor veoma težak položaj. Svoju dužnost rešili su tako, da su razdelili glavnu povorku na 4 dela, koji su stupali po raznim delovima grada, a složili su se u veliku povorku tek pred gradom, gde je bila izvršena zajednička zastava, našto su se opet razdelili na četiri razne strane. Ta odluka bila je već potrebna obzirom na publiku i učesnike povorki, kako i na javnu vežbu, koja je imala početi već u 3-30 sati popodne. Stupalo se u četveročedovima, članice su u svakoj župi uvek sledile odmah za zastavama. Prvi put opazilo se da su članovi imali već kolikotoliko jedinstveno odelo, kod članica je bila šarolikost prevelika. Općenito se pokazao u aranžmanu cele povorku velik napredak, drugo je ostalo sve po starom, naročito u pogledu raznih grupa, koje Turneri po običaju uvrštaju u povorku, kamo one apsolutno ne spadaju. U povorki je učestvovalo oko 60.000 ljudi, red i tačnost bila je naravno uzorna kod nekih župa, druge je bila opet mnogo slabija. U celini se mora naglasiti, da je opštinska uprava mesta Kölna učinila u svim obzirima svoju dužnost i omogućila je u celini veoma lepu svečanost Turnera u tako velikoj meri.

Iz župe.

Iz sokolske župe — Maribor.

PROSVETNO DELO V MARIBOR.
SOK. ŽUPI

izkazuje (po došlih mesečnih delovnih izkazih) v 2. in 3. tromečaju tekočega leta tele številke (prva številka pomeni 2., druga 3. tromečje): Predavanj 15 + 4 sokolskih, 4 + 2 drugih; nagovorov članstvu 104 + 38, naraščaju in deci 169 + 71; društvenih večerov 7 + 1; razgovorov 7 + 2; izletov 21 (v 10 društvih) + 13 (v 5 društvih); koncert 1; zabav 2 + 1; dramatičnih predstev 7 + 5; akademije 2 + 2; posel 4 + 4; drugih predstev 4 + 6, med slednjimi 1 »vinska trgatve«. Skupaj je to 347 + 149, t. j. 496 prosvetnih podjetij. Ako upoštevamo, da jih je imelo zgolj zavaven značaj le 3 (troje), torej niti 1%, potem smo lahko s smrjo, ki jo vzdržujejo bratje prosvetarji naše župe, zadovoljni; a kljub temu bodi opominjeno, da se »vinske trgatve« ne smitrajo kot dostojno Sokolstva (JSS je že pred nekoliko leti na to opozoril!) in zato naj te vrste predstev v bodoči popolnoma izostanejo. Razveseljivo je tudi visoko število nagovorov (zavsem 382) in pa okolnost, da so društva začela gojiti po učne izlete (zavsem 34 v 13 društvih); to je v toplem letnem času najprijetnejše nadomestilo za društvene večere ter tudi predavanja. Da zavajajo številke 3. tromečja za onim 2., to ima svoj razlog v počitnicah. Da je župni P. O. priredil v binkoštih dneh prosvetno šolo, o tem je po ročal »Sok. Glasnik« v svoji letosnji 12. številki. Sokolsko društvo v Ptiju je imelo društven prednjaški tečaj. Kakor so vsi ti podatki lepi, imajo vendar silno veliko hibo: pomanjkljivi so! Ako namreč pregledam mesečne delovne izkaze, potem se mi poda tačna rezultata: Najslabše je z ozirom na poročanje o izvršenem delu mursko okrožje, najboljše koroško; v odstotkih se to izraža tako: Iz murskega okrožja je despolo (do dneva, ko je bilo spisano to poročilo) M. S. župi mesečnih delovnih izkazov 42,1% iz mariborskega okrožja 42,6%, iz dravskoga okrožja 46,3% (torej vse izpod 50%), edino koroško okrožje izkazuje 64%. Društva, ki povzročajo take številke, so: Gor. Radgona in Verzej, Čakovec in Dol. Lendava, Hoče in Šmarjeta na Drav. polju ter Dravograd; ta društva niso za tekoče leto poslala še niti 1 mesečnega delovnega izkaza. Dalje je kako pomanjkljivo poročanje v društvenih Belinici in Središče, kateri sta poslali le po 1 mesečni izkaz, ter v društvenih Št. Lovrenc na Poh., Jarenina, Pragersko, Oplotnica in Marenberg, od koder je despolo po dvoje, oziroma kvečemu po troje mesečnih izkazov. Apeliram na dolžnostni čut, na sokolsko zavest ter na ponos odbornikov imenovanih društev, naj ob koncu leta vsaj pozdravo pri bratih, katere zadeva odgovornost, da se zaostanki nadoknadijo, da bodo tako številke v prihodnjem poročilu v »Glasnik« ugodnejše ter da imena njihovih društev ne bodo več na »strangerju«. — Uporabljam to priliko tudi za poziv, naj društva že sedaj premislijo, koga bi mogla poslati v prosvetno šolo, katero bo priredil PO JSS v letosnjih božičnih počitnicah. Upam, da bo naša župa zastopana častno.

Zupni prosvetar.

Iz sokolske župe — Zadar-Sibenik.

VANREDNA SKUPŠTINA ŽUPE.

11. novembra 1928 održana je vanredna skupština župe sa sledećim dnevnim redom: 1. Pozdrav zam. starešine. 2. Izbor žup. starešine. 3. Finansijsko uređenje Župe prema našem JSS. 4. Župski slet 1929. 5. Odborska sednica JSS. 6. Eventualia.

Ad 1. Brat Pavao Kovačev, zam. žup. starešine pozdravlja prisutnu braću. Razlaže, kako je odlaskom brata Marčića preuzeo dužnost zam. starešine. Isteč rad i požrtvovnost brata Marčića, koji nas je z bog potrebe službe morao ostaviti, a koji nas se uvek seča, te nas i ovom prigodom pozdravlja brzjavom, kojega čita. Predlaže, da se i njemu sa ovoga sastanka pošalje pozdravni brzjav, što svi prisutni sa pozdravom bratu Marčiću prihvataju.

Dalje brat zam. starešine razlaže, koji je glavnih uzrok, da se je moralazvat ova vanredna skupština. Naveda da u tome, što je JSS, radi nemara i neodazivanja raznih društava i župe, došao u teško finansijsko stanje, radi čega je došao u pitanje i njegov opstanak. Među takvima društva su i mnoga naša društva, koja zaobavljaju na svoju dužnost te time stradava koliko JSS toliko i sama župa, koja se i sama usled toga načini u teškim finansijskim vodama. Moji braću, da ovo uzmam na srce, i da nastojo popraviti tako misle na dobrobit i napredak Sokolstva, dok je još vreme. Zatim prelazi na:

Društveni prednjaški tečaj počita da 8 braće i 3 sestre.

Ad 2. Biranje starešine. Brat Kovačev kaže, kako je odlaskom brata Marčića ispražnjeno mesto starešine, kojeg treba, da se danas izbere. Še prisutni jednoglasno, biraju brata Pavla Kovačeva. Isti se na poverenu mu dužnost zahvaljuje i obećava, da će nastojati kao i do sada što mu više bude moguće raditi za dobrobit Sokolstva i naše župe. Prisutna ga braća pleskujući pozdravljaju.

Ad 3. Brat Kovačev P. upozoruje braću na njegove prijašnje reči o teškom finansijskom stanju u Savezu i pozivlje brata Pilića, da pročita dopis se bratskog JSS, kojima Savez razlaže što je dovelo Savez zbog neurednosti večine društava a to radi nevršenja svojih obaveza, malo staranja za Sokolski Glasnik i ost. Prisutna braća iz društava shvaćaju stanje u Savezu i priznaju donekle svoje krivice ali i obrazlažu teško i neverovatno stanje finansijsko članstva u pojedinim društvinama. Uz celo takvo stanje ih bratski Savez neprestano tereti raznim posiljkama i novim obavezama. Uza sve stranu raspravu u ovom pitanju odlučuje se, da se društvinama odmah ima poslati izvadak celokupnog dugovanja, na koja društva imaju odmah odgovoriti i preko župe poslati dug za Savez, a to da učine pak najdalje do 5. decembra. Ona društva, koja to do toga dana ne izvrše dostavite se JSS na sednici odbora JSS da Savez o njima odluči. Medu prvima staviće se ona društva, koja uz to i nevrši svoje dužnosti i ne rade u njednoj grani, medu kojima se spominju društva: Nin, Stankovići, Tijesno i Ist. Ako se u ovom pogledu društva do 5. XII. ne javi — brisaće se, jer je dosta opomena i moljakanja do danas bilo.

Ad 4. Brat P. Kovačev nastavlja da se za župski slet 1929. godine već počelo i sa strane starešinstva i TO župe raditi. Prihvaća se, da se slet u 1929. godini održi u Šibeniku prigodom 30. godišnjice opstanika Sokolskog društva u Šibeniku. Obratio se bratskim župama Split i Sušak, da su deluju tom sletu, na što su te župe u načelu već pristale dapače župa Split želi da se taj slet proglaši i njezinim sletom. Brat Montana ističe, da se u prvom redu, ako se misli da slet uspe, treba pobrinuti za dobre prednjake. To je TO na svome današnjem zboru donekle uredio, jer je zaključeno, da se pozove savezni prednjak, da održi tečaj, pa bi dobro bilo da se bratska društva time okoriste.

Finansijsku stranu sleta, nakon kraće rasprave, prepusta se vođenju Sokolskog društva Šibenik, koje će u slučaju suficitu doprineti stanoviti župi prema svojoj uvidavnosti. — Datum sleta raspravio se na zboru TO. Za sada ne može se još tačno odrediti dan, ali će se nastojati da bude oko Vidovdana.

Ad 5. Za odborskou sednicu JSS mora da ode delegat iz naše župe. Prisutni mole brata Kovačeva, da bi on zastupao župu, a brat Pokrajac nadodaje, da bi molio uz brata Kovačeva da ode i brat Montana za TO. Brat Kovačev, da se odazivljuje, da njihovoj želi i da će na odbor sednici zastupati župu. Iza toga br. Kovačev zaključio je pozdravom ovu uspunu skupštine.

Iz sokolske župe — Cetinje.

RAD SOKOLSKOG DRUŠTVA KOTOR.

Zupski slet u Baru.

14. oktobra ove godine navršila se 50-to godišnjice izlaska Crne Gore na more i osvojenje Bara i Ulcinja od Turaka.

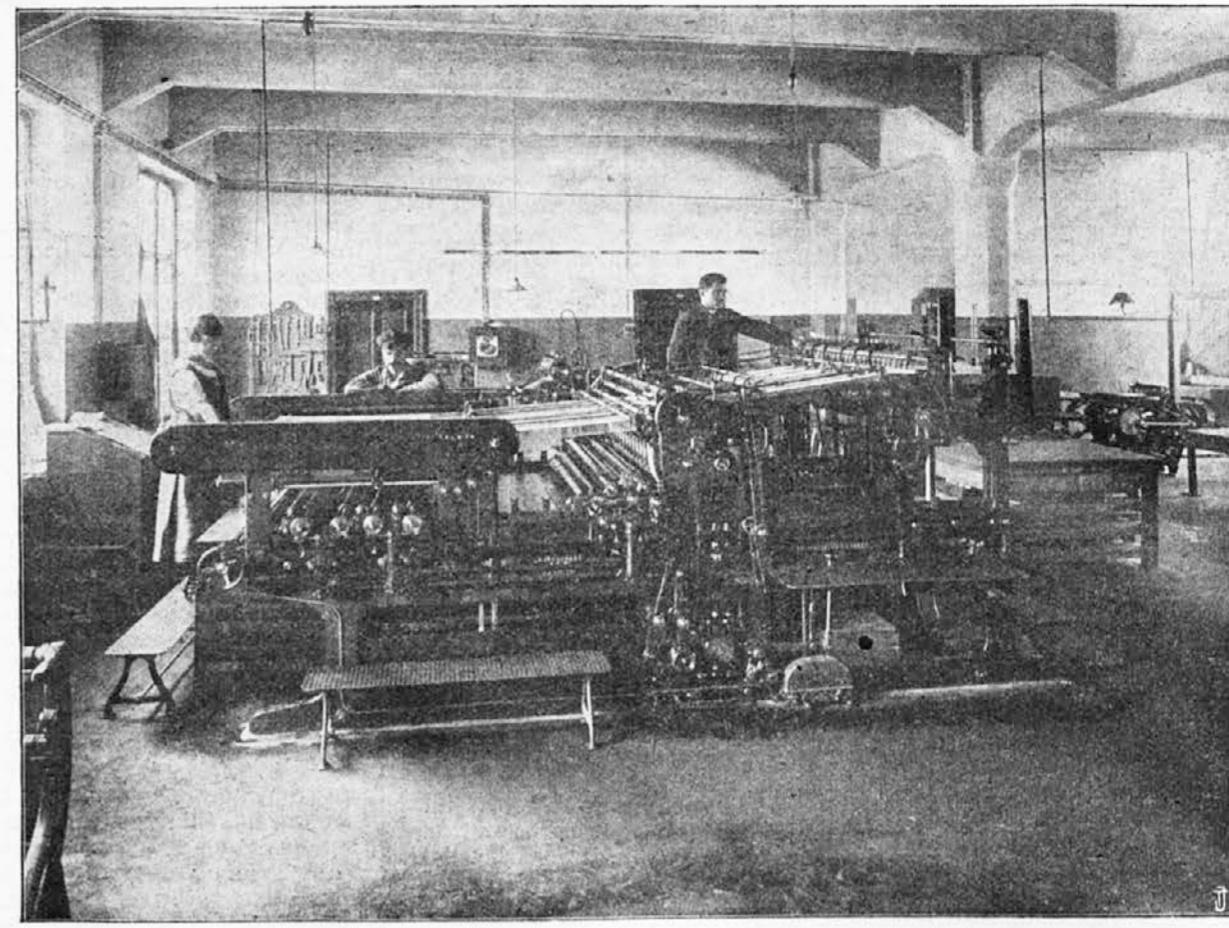
Knjaz Nikola Gospodar Crnogorski stupivši prvi put na svoje slobodno more, na jednoj šajki barki okružen sa Crnogorskim junacima, skid prsten sa ruke, bacu ga u dubine morske i venčaju se s morem izgovarajući ove reči: »Da uz kamen moj pjenuši dok je Sveti, dok je ljudi, dok te Sunce ne isuši. Tako je bilo.

U spomen ove 50-togodišnjice Slave Crnogorskog oružja, Sokolska župa Njegoš zaključila je na godišnjoj skupštini da se pomenutog dana održi župski slet u Baru, što je i učinjeno. U prkos vrlo slabog vremena na sletu došla i najudaljenija društva, o čemu smo opširno izvestili već u poslednjem broju Sokolskog Glasnika.

Dalje brat zam. starešine razlaže, koji je glavnih uzrok, da se je moralazvat ova vanredna skupština. Naveda da u tome, što je JSS, radi nemara i neodazivanja raznih društava i župe, došao u teško finansijsko stanje, radi čega je došao u pitanje i njegov opstanak. Među takvima društva su i mnoga naša društva, koja zaobavljaju na svoju dužnost te time stradava koliko JSS toliko i sama župa, koja se i sama usled toga načini u teškim finansijskim vodama. Moji braću, da ovo uzmam na srce, i da nastojo popraviti tako misle na dobrobit i napredak Sokolstva, dok je još vreme. Zatim prelazi na:

Odlikovanje. Nj. V. Kralj odlikovan je ordenom Sv. Save V. stepena brata Vinka Viskovića našeg podstavrostu, za njegov sokolski rad.

Društveni prednjaški tečaj počita da 8 braće i 3 sestre.

Dvoobratni brzotiskarski stroj Windsbraut, na kojem se tiska Sokolski Glasnik.

Predavanja. Povodom proslavljene 50-to godišnjice osvojenja Bara i Ulcinja i izlaska Crne Gore na more, 22. X. t. g. Održao je brat Zgorelec starosta, predavanje. U isto vreme brat Milić prosvetar je održao predavanje: »Sokolstvo u svjetlu jedinstva i separatizma«. U vezi sa ovim je predstavljenim kategorijama pročitana deklaracija JSS izdana na Kosovu polju 7. IX. t. g. Ujedno je objašnjeno značaj i uspeh pokrajinskog sokolskog sleta u Skoplju. Iza ovoga 28. X. t. g. brat prosvetar je održao predavanje »Ustanak Mornara u Boki Kotorskoj«, među kojima je bilo i Sokola.

Bratska poseta. Na proslavu desetogodišnjice Naše mornarice i otkrivanju spomenika streljanim mornarima došao je i nama svima poznati nacionalni borac i stari Sokol brat Stevo Žakula iz Sarajeva. Na 1. ov. meseca naša řešena je da sokolana bila dupke puna čestitki da se krene na povorku koja je išla na grobova streljanih mornara, na jedared smo obavešteni da dolazi brat Žakula da društvo učini bratsku posetu. Kategorije na načelnikov trubni znak zauzevaju stav pozor i sve u najvećoj tišini očekuje dragog gosta. Razdragan, videvši nas punu sokolana, koji jedno mislimo i zajedno radimo, ulazi brat Žakula obučen u sokolsku odoru, u pratnji Miloševića staroste župe Njegoš i brata Viskovića i Kostića, pozdravlja: Bratovi i sestre — zdrav! Gromki pozdrav — zdrav! Brat Zgorelec starosta prestavlja je gosta našem društву i zaželevu mu dobrodošlicu. Zatim je brat Žakula, okrećući se naraštaju počeo svoj govor. Omladino, uzdanico naša, treba da podeši putem svojih predaka, čuvavajte uspomene vaših velikana koji su svoje živote žrtvovali na oltaru svoje Otadžbine. Evo donosim jednu šaku, zemlje sa grobova naših mučenika Gavrila Principa, Veljka Čubrilovića, Trivka Grabeža, Miška Jovanovića, Žerajića i ostalih da stavim danas u prisustvu vašem na grobove vaših mučenika — streljanih mornara, koji u znak slobode i za veličnu naše današnje domovine istaknute na jarbolima svojih brodova steg slobode i zato běchu streljani. Biće im lakše u grobovima počivati kad na sebi osete zemlju sa grobova naših mučenika iz Bosne i Hercegovine jer su za iste ideale svoje mlade živote dali.

Braća i sestre! Ovo je svetao pri mer kako treba ginuti za Slobodu. Narod i Otadžbinu. Setimo se svih i naših mučenika i kliknimo: Slava im! Iz dubine osećaja mlađih duša proložilo se trokratno Slava!

Rad. Kosović.

Poručite od JSS KALENDARČIĆ sokolske omladine za g. 1929.
Cena Din 2.-

Špiro Kuzmanić
veletrgovina vina.

Glavni dobavljač:
Jadranske plovidbe d. d.

Sušak - Delta

Telefon 2-81

Brzjavci: Kuzmanić - Sušak

Iz sokolske župe — Mostar.

SOKOLSTVO U DUBROVNIKU.

Na južnom kraju naše mile i prestrane otadžbine, ponosno se kači starodrevni Dubrovnik, najskupocjeniji plavog Jadran. — Zaognut zelenim plaštem pitome prirode, obasan večitim suncem, blista se u jutarnjoj roni koja umiva i osvežava starije istočne bedeme. Vite pome dostojevno pozdravljaju sve one mile goste, koji dolaze u Dubrovnik sa iskršnim i prijateljskim namerama. I dok one, obavite mirisavim ružicama daju dobroputniku i ugodan hlad i zamamljujući miris, dotle gordi Srđ budno bđije nad dalekom, nedoglednom pučinom. Plače nad sudbinom milog Lastova i pazi da se pojhlepna ruka ne pruži još dalje.

Padom dubrovačke republike počelo je da izumire dubrovačko pleme. Godine 1806. pokopana je složboda malene ali znamenite trgovачke republike Sv. Vlaha, a vlastela dubrovačka polazište zakletvu ne ženiti se, jer vole izumreti nego biti robovi.

Tek godine 1904. Dubrovnik počinje da se budi. Uvida da izumira

PROČITAJ!
Bianco diplome za takmičenja članstva i naraštaja ima u nakladi JSS uz cenu Din 2,50 komad. Zahtevajte oferte od Gospodarskog odseka JSS i za diplome s tekstom.

Braća MATELJAN
Sušak, Ružićeva ul. 11
Veletrgovina vina
Osnovana 1876
Telefon br. 162

IZVOR
veletrgovina galanterijske, niranberške i kratke robe

Sušak
Šetalište Kralja Petra

produljena Zvonimirova ulica 92.

Preporučamo tvrtke, koje oglašuju u Sokol. Glasniku!
Šoić i Brožičević
SUŠAK
veletrgovina brašna i žita.
Tel. 180. Brzjavci: CEREALE.

njem najboljih ljudi neće nikada doći do svoje Slobode. Nastoji da ispravi grešku svojih starih i počinje da odgaja nove viteze, plemenite ljude — Sokolove. G. 1904. osniva se »Hrvatski Sokol«, a četiri godine kasnije i »Srpski Sokol Dušan Silni«. Ista želja, isti cilj i isti put kojeg su odabrala ova dva društva tako ih je zbiljalo i usko povezano, da nije bilo jednog javnog nastupa, izleta, svečanosti i prirede jednog Sokolskog društva, na kojoj nije sudjelovalo i ono drugo. Zato ih je stizala i jednaka sudbina sa strane austrijskih vlasti. Naročito god. 1914. kad su plaćeničke rulje zlostavljele i uništavale sve ono što je nacionalno, demobilare su i zgradu »Dušana Silnog«. Hrvatski je Sokol odmah stavio na raspolaženje »Dušanu Silnou« svoje prostorije, ali je odmah zatim austrijska vlast zatvorila i »Hrvatski Sokol«. Sve čestiti rođoljubi i Srbijani bili su pozavrani, kao taoči, internirani i gonjeni na frontu da se bore protiv svoje braće.

Nakon oslobođenja živila su kratko vreme pod istim krovom ova društva, a god. 1919. spojila su se u jedno »Sokolsko društvo« učlanjeno u Jugoslavenski Sokolski Savez. — Od toga dana postaje rad u društvu sve to intenzivniji. U upravni odbor biraju se samo oni ljudi za

Dvadesetpetogodišnjica opstanka ovog društva, koja će se proslaviti na vrlo svečan način iduće godine, neka bude ujedno i prva godišnjica sokolskog rada i sokolskog života svima onima, koji još do danas nisu naši za vredno da budu članovi — najzdravije, najimplementitije i Slovenstvu najpotrebitije sokolske organizacije.

Iz sokolske župe — Kranj.

SOKOLSKO GLEDALIŠE V RADOVLIJICI.

V Radovljici, ki se nje okolina ponaša z najrazkošnejšo prirodno lepoto in z narodom vedre in ponosne duše, stoji lep Sokolski dom, kjer razvija tamkajšnje naše bratsko društvo

Brat Špicar in sestra Prinčičeva (II. dej., 1. prizor).

vztrajno prosvetno delo zlasti z rednim prirejanjem gledaliških predstav. Vsaka gledališka predstava v tem dočemu je dogodek, ki se ga razveseli vsak prijatelj blizu in daleč. Predstave v radovljiskem Sokolskem domu se dvigajo nad povprečnost naših podeželskih odrov, ker jih vodi večna roka in izvežbana zmiselnost brata Jake Špicarja, tega umetnika-dilektanta odličnih igralskih kakovosti. Njemu ob strani stote bratje in sestre, ki ga podpirajo pri tem delu po svojih najboljših zmožnostih. S tem vežjo narod na Sokola in dajejo vsakdanju enoličnemu življenju krepko črto višjih in lepih stremljenj.

V nedeljo, dne 18. novembra t. l., je bil za sokolski oder v Radovljici posebno pomemben dan, ker so uprizorili novost, narodni igrokaz »Prise-

Sestra Pezdičeva, sestra Špicarjeva in br. Beznik (III. dej., 8. prizor).

ga o polnoci«, delo naše sestre in našne pisateljice Manice Komancove, arhivske uradnice na mestnem magistratu v Ljubljani. Sestra Komanova je v tej igri pokazala klenost našne govorcev in vrlo iskreno pozdravljeno uspelost svoje dramske pisateljske zmožnosti. V vsem je bil to dan zmag Sokolske gledališke umetnosti, ki je navdušila vse mnogobrojno občinstvo. Iz te narodne ingre, ki

MALI OGLASI

Za sokol. mladinske knjižnice!

Priporočamo sokolskim mladinskim knjižnicam znamenito ilustrirano knjigo pravljic z Jutrovec, »Tisoč in ena noč«. Poslovenil Andrej Rape. Veza Din 28.—. Naročila na Učiteljsko knjigarno v Ljubljani.

Posetiocima Ljubljane

preporučamo, da si kupe za usponenu kolekciju 6 umetničkih razglednic u krasnom barvitosti »Stara Ljubljana«, po originalima prof Saše Santla. Cena kolekciji Din 6. Učiteljska knjigarna v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Posetiocima Slovence

preporučamo, da si kupe za usponenu kolekciju 6 umetničkih razglednic u savršenom tisku bojama po originalima akadem. slikarja Maksima Gasparia: Seljakovo svadbo, Proleće, Slovenec, Slavenka, Mlada Breda, Lepa Vida. Cena kolekciji Din 7.—. Učiteljska knjigarna v Ljubljani, Frančiškanska 6.

Jezikoslovcem!

Priporočamo iz lastne založbe znamenito delo: Univ. prof. dr. Ramovš, Historična gramatika slovenskega jezika. Broš. Din 260.—. Plačilo tudi v obrokih po dogovoru. Naročila izvršuje založništvo: Učiteljska knjigarna v Ljubljani.

Prosvetnim odborom.

Pri izpopolnjevanju društvenih knjižnic se poslužujte cenikov, ki jih dobite brezplačno v Učiteljski knjigarni v Ljubljani, Frančiškanska 6.

Tko oglašuje, taj napreduje!

je verna slika mišljenja, čuvstvovanja in valovanja narodovega življenja, prijavljamo dve uspeli sliki, ki pričajo, da se da tudi v tesnih razmerah ustvarjati lepa in vsega priznanja vredna dela, ako navdaja delavce jaka sokolska volja.

—ge—

Iz sokolske župe — Celje.

IZ SOKOLSKEGA DRUŠTVA V CELJU.

Sokolsko društvo v Celju je po dolgih 14 letih zopet otvorilo svoj nosokom hram v Gaberju pri Celju na široko vrata, da nadaljuje svoje zaradi vojne in povojnih razmer prekinjeno sokolsko delo v Gaberju.

V ponedeljek, 12. novembra 1928, zvečer je zopet zaplopal stari društveni prapor v sokolski telovadnici v Gaberju, sokolski duh je zopet napolnil naš obnovljeni dom in sokolska pesem je zopet navdušeno odmenjala v naši dvorani. Z novimi močmi gremo na delo, da nadoknadiamo skozi 14 let preprečeno sokolsko delo.

Ko smo zopet odprli vrata svojemu domovanju na nekdani predstrazi mesta Celja, se je spomnil v daljšem govoru brat starosta dr. Milko Hrašovec onih težkih časov, ki smo jih v odkritostrišni bratski družbi prezivali pod bivšo Avstrijo v naši sokolarni v Gaberju. Spomnil se je onih mož, ki so z največjo vztrajnostjo, požrtvovvalnostjo in s pogumom vršili tu pred vojno plodonosno nacionalno delo; to so možje, ki naj bodo vsej danas najmlajši sokolski generaciji v zgled in vzpodbudo pri sokolskem delu. Br. župni starosta Smertnik je častital Celjskemu Sokolu k zopetni otvoritvi, izrazil svoje priznanje in veselje nad delom starega Celjskega Sokola ter pozval celokupno članstvo k vztrajnemu in plodonosnemu delu.

Slučaj je nanesel, da se je obhajala na dan zopetne otvoritve sokolske telovadnice v Gaberju 8-letnica naš tako nesrečne rapalske pogodbe. Kot društveni prosvetar sem opravil dolžnost, da sem se pri prvih telovadnih uri v obnovljenem sokolskem hramu spomnil v primerem nagovoru te obletnice in naših trpečih, neodrešenih bratov onkraj začasnih granic Jugoslavije.

Tako po officialnem delu večera se je vršila prva telovadna ura in se je s tem pričela zopet redna telovadba v Gaberju, kjer bo začasno deloval odsek Sokolskega društva v Celju, ob danih prilikah pa se bo pozneje osnovalo samostojno Sokolsko društvo.

Pripragilo se je do sedaj v gaberski telovadnici k telovadbi, ki jo vodi naš zasluzni in neutrudljivi brat načelnik Poljšak, 22 članov, 12 članic in 25 naračajca in dece.

Naj bi bilo naše sokolsko delo tudi tu blagoslovljeno in nam rodilo obilo dobrega sadu ter vzgojilo častno število duševno in telesno zdravih, iskrenih državljanov!

Dr. Mejak.

SMERTNIKOV VEČER

se je vršil v soboto, dne 3. novembra 1928, zvečer v Narodnem domu v Celju. Priredila sta ta večer »Celjski Sokol« in Celjska sokolska župa ob prički 50-letnice br. župnega staroste Jožeta Smertnika in njegovega 30-letnega sokolovanja v Celju. Zbralo se je na tem večeru lepo število bratov in sester, med njimi tudi starci Smertnikovi sobori.

Br. dr. Milko Hrašovec je v svojem govoru v glavnih obrisih opisal Smertnikovo, zlasti za »Celjskega Sokola« tako plodonosno sokolsko delo, mu imenom župnega starešinstva in »Celjskega Sokola« ob navdušenih ovacijah vseh prisotnih bratov in sester čestital k dvojnemu jubileju ter mu izročil v spomin slike vseh župnih činiteljev. Za telovadeče članstvo »Celjskega Sokola« je po iskrenom nagovoru izročila slavljenca sestra

Mirka Grudnova krasen šopek rdečih naglejv.

Globoko ginjen se je zahvalil naš br. Jože, ki je sprejet na tem večeru še več drugih daril in mnogoštevilne čestitke, za presrečne ovacije, nakar se je zbrala mnogobrajna celjska sokolska družba h prijateljskemu sestanku.

ZAGORJE OB SAVI.

Ko se je pred 40 leti začelo Gorje posavje narodno buditi, je že Sokol razgrnil svoja krila nad zagorsko dolino. Leta 1890 se je ustanovilo Sokolsko društvo, visoko dvignilo svoj prapor in zbralo pod njim 103 člane in članice. Med zasluznimi požrtvovanimi brati ustanovitelji so bili: Medved, župnik Berčec, Jerin, Mrak, Tauer, str., Fran Poljšak, Mandelj, Modic, Strajanar, Zimmermann in drugi, nekateri izmed teh že počivajo v večem spanju — slava jim! Še živečim čast!

Začelo se je delo, ki se ga članstvo ni plašilo in leta 1891, je razvilo članski prapor. Kumovala je sestra Medvedova. Narodno zatrita dolina si je dala duška, sokolski borce so s čebolečno marljivostjo in vztrajnostjo delali in delali, tako da so leta 1909, priredili javno telovadbo že v lastnem hramu in ga naslednje leto popolnoma izgotovili. Društvo je ustanovilo dva odseka: Medija-Izlake in Hrastnik. Kumovalo je sosednjim društvom kar po vrsti. Leta 1920, je slavilo 30-letnico svojega obstoja in delovanja, ker se je ob tej priliki vršil v Zagorju župni zlet CSŽ, ki se ga je udeležilo 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Leta 1923, je društvo razvilo naščenski prapor.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo vse oddelki prosti in orodne vaje, javno tombolo, peščilet za članstvo in deco, Miklavžev večer za deco in odrasle ter Silvestrov večer.

Letos šteje društvo 186 članov in članic, izmed teh je telovadečih članov 17, članic 12, potem ima moškega načrata 6, žen. nar. 9, moške dece 26, žen. dece 36. Telovadbo imajo člani in moški načrata 200 članov in 90 članic v kroju. — Zagorski Sokol se je korporativno udeležil I. pokr. zleta v Mariboru, vsesokolskega v Ljubljani in se vsako leto udeležuje vseh javnih nastopov sosednih bratskih društev.

Letno prieja po dve telovadni akademiji in javen nastop, na katerih izvajajo v

Franjo Dolžan
galanterijsko in stavbno
kleparstvo, konces. vodo-
vodni instalater
CELJE
— se priporoča. —

FRAN IGLIČ
KROJAŠKI ATELJE
LJUBLJANA, KLODOVSKA UL. 28

Zajtrkovalnica Al. Ščurk
Ljubljana, Dunajska c. 12
priporoča vedno sveže de-
likatne izdelke ter pristi-
na domača in tuja vina.

ALB. RUTAR
PUŠKAR
CELJE, SLOMŠKOV TRG 4
priporoča vsakovrstno lovsko
in žepno orožje, municio in
vse lovskie potreščine.

Ivan Strelec
TAPETAR in SEDLAR
CELJE, ZA KRESIJO
— se priporoča. —

Kafana i slastičarna
Stevo Rubešić
Dubrovnik
Placa Kralja Petra

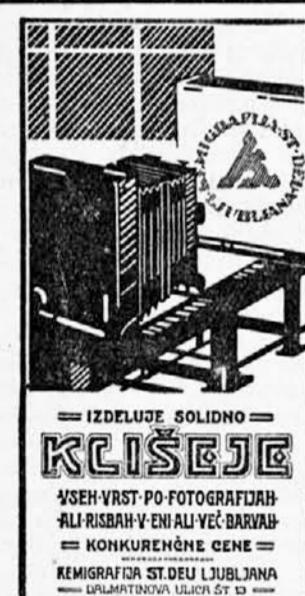
Maks Zabukošek
CELJE
MODNA KROAČNICA
— se priporoča. —

Papirnica
Lujo Pešević - Dubrovnik
Trgovina svih kancelarij-
skih in šolskih potrebština
z te umjetnih dopisnicami

GLEDALIŠKI FRIZER,
R. Grobelnik
CELJE, GLAVNI TRG
Trajna ondulacija, drži za-
jamčeno več mesecov. Vo-
dna ondulacija. Masaža
obrava in lasišča. Barvanje
las. Zaloge šmink,krepa itd.
— Posoja lasulje. —

Restauracija, kafana
i bufet
OCEAN
DUBROVNIK
PILE
G. Medaković

Delikatesna radnja
V. Gjukić
Dubrovnik
Bogato skladište
svih delikatesa

M. Tičar
LJUBLJANA
veletrgovina s papirjem in
pisarniškimi potrebščinami
na malo na veliko
priporoča cenj. društvo
svojo bogato zalogu naj-
različnejših karnevalskih
predmetov kakor:
konfeti, serpentine, guir-
lande, kotiljone, krep-
paper etc., po najnižjih
konkurenčnih cenah!
Zahtevajte ponudbe!

Magnezijo v kockah
dobite stalno v drogeriji
,SANITAS“ * CELJE

Koncessjonirano elektrotehničko poduzeće
K. Havelka - Dubrovnik
Provada stručno:
Instalacije: električne rasyvete, elektr. motora, telefona, zvonaca, radio-aparata, gromobrana i dr. Specialitet: kućne električne centrale i vodarne. Popravak svih vrsti električnih strojeva, transformatora i aparata. Brza i jefina posluga. Proračuni na zahtjev!

Za jačanje stomaka i čišćenje crijeva
uzmite prokušani
FIGOL-eliksir.
Proizvoda
Ljekarna DR. SEMELIĆ-KESTERČANEK u Dubrovniku 2.
Cijena boci 40 Din zajedno sa pakovanjem i poštarinom.

Muške, ženske i dječije cipele
poznate marke
Tip-Top i For-ever.
Samoprodaja:
B. Prnjatović, Dubrovnik.

VELETRGOVINA Z ŽELEZNINO
PINTER & LENARD
MARIBOR

PISARNA Jugoslovenskog Sokolskog Saveza u Ljubljani preporuča svoje bogato skladište **stručnih knjiga, diploma, nota, tiskanica i t. d.** Cenik u Sokolskem kalendarju 1928.

Drago Rosina, Maribor
VETRINJSKA ULICA 26
Zaloga galerije, drobnarije, parfumerije, pletenin, vrvarskih in pletarskih izdelkov, papirja, šolskih potrebščin i. t. d.
NA DEBELO! — NA DROBNO!

Novootvorena ljekarna
SV. VLAHU
Mr. Ph. BARBIERI STJEPO
DUBROVNIK
Placa Kralja Petra.

JADRAN - DUBROVNIK
NAKLADNA KNJIŽARA - PAPIRNICA - ŠTAMPARIJA - KNJIGOVEŽNICA
PLACA KRALJA PETRA

Knjižara:
Velika vlastita naklada — Skladište domače i strane literature. — Modni časopisi. —
Muzikalije. — Izravne veze Leipzig, Pariz, London i Milano.
Papirnica:
Najveće skladište razglednica, fotografija i albuma. — Veliko stvarište svih vrsti
papira za pisanje, risanje te ukras. — Trgovske knjige.
Štamparija te knjigovežnica:
Prima na izradbu sve vrsti tiskanica i vezanje knjiga.

S. Ljubibratić, Dubrovnik
Pomodna i manufakturna trgovina
VELIKI IZBOR MUŠKIH I ŽENSKIH ŠTOFOVA, SVILA i t. d.

KONOP
ŠPAGA
MREŽE
BOJE
LAKOVI
FIRNIS
TRGOVINA POMORSKIH I RIBARSKIH POTREPŠTINA
DEPOLO I STIPČIĆ SUŠAK
(PALAČA PRAŠTEDIONE)
TELEFON 210

MILAN A. BAČIĆ ♦ SUŠAK
KAČIČEVO ŠETALIŠTE 3
BRZOJAVI: BAČIĆ - SUŠAK
TELEFON 10
Veletrgovina vina, rakije, likera i ostalih žestokih pića

Dežnike in solnčnike
v največji izbiri priporoča po nizkih cenah
L. MIKUŠ
LJUBLJANA - MESTNI TRG 13

Najstarejša vrtnarija in cvetičarna
KORSIKA * LJUBLJANA
Bleiweisova c. — Aleksandrova c.
ima v zalogi vedno sveže rezano cvetje in
cvetje in lončkih ter izvršuje vence, šopek in
aranžmane po najnižji ceni in najfinješi oblike.
Bratska sokolska društva imajo 10 % popusta.
Telefon št. 2.341. — Telefon št. 2.341.

Mestna hranilnica ljubljanska
Ustanov. I. 1889. (Gradska štedionica).

TELEFON ŠTEV. 2016 * POŠTNI ČEK 10.533
Ljubljana, Prešernova ulica

Stanje vloženega denarja nad 300 milijonov dinarjev.
Sprejemajo vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti
najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni
odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti. Jamstva za vse vloge in
obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči ranje
poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premo-
ženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar
nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občinski denar. Naši rojaki v
Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu
popolnoma varen.

Galerija naših mož
naj krasi stanovanja, društvene prostore in dvorane!

1. Trubar 8. Gregorčič 15. Gangl
2. Bodnik 9. Ašker 16. Parma
3. Slomšek 10. Tavčar 17. Župančič
4. Prešeren 11. Levec 18. Kersnik
5. Levstik 12. Erjavec 19. Maister
6. Stritar 13. Jenko 20. Finžgar
7. Jurčič 14. Cankar

Velikost: 61.5 × 47.5 cm Slika à 10 Din
Naročila izvršuje založništvo:

Učiteljska knjigarna v Ljubljani,
FRANČIŠKANSKA ULICA 6

INDUSTRIJA SOKOLSKIH POTREPŠTINA
BRANKO PALČIĆ

ZAGREB
ULICA KRALJICE MARIJE BROJ 13

Glavni dobavljač Jugoslovenskog Sokolskog Saveza
Brzojavni naslov: Trikotaža Zagreb
Izradjujem sve vrsti sokolskih potrepština
za javni i izletni nastup članova, članica
i djece tačno po propisu JSS, nadalje pre-
uzimam izradbu svakovrsne trikotaže za
vlastiti i tudići račun. Nadalje preporučam se
brači za izradbu najmodernejih civilnih odi-
jela, koja po najnovijem kroju izradujem
u vlastitoj radionici.

Kafana i slastičarna
Stevo Rubešić
Dubrovnik
Placa Kralja Petra

Maks Zabukošek
CELJE
MODNA KROAČNICA
— se priporoča. —

GOJKO M. SAMARĐIĆ

Trgovina kolonijala, speceraja i delikatesa.
Moderna pržiona kafe.

DUBROVNIK

„BATA“
u DUBROVNIKU
ima
najveće skladište
cipela svih vrsti.

Sokolom planincem in
ljubiteljem prirode

priporočamo iz lastne založbe:
Bučar, Slovenski metuljar. Broš. Din 12.—
Kabaj, Cerkniško jezero in okolica. Vez.
Din 40.—
Kunaver, Na planine! Vez. Din 28.—
Kunaver, Kraški svet in njegovi pojavi.
Vez. Din 38.—

Vsaka knjiga bogato ilustrirana.
Direktna naročila na založništvo:
Učiteljska knjigarna
v Ljubljani.

Marić & Milišić
DUBROVNIK
Pomodna i manufakturna trgovina
OSNOVANA 1857. GODINE.

Grand Hotel IMPERIAL
DUBROVNIK.

Hotel I. reda, otvoren cijelu godinu. Osobito pogodan
za zimsku sezonu. Centralno grijanje, udobni saloni,
muzika i ples. — Cijene umjerene! Tražite prospekt!

Grand Hotel PALACE
na HVARU

poznatom kao „Jugoslavenska Madeira“ radi osobito
blage i ugodne klime zimi. — Hotel je potpuno reno-
virani i novo uređeni. — Cijene osobito umjerene:
pension do Din 85— dalje. — Izvan sezone znatan
popust. — TRAŽITE PROSPEKTE!

**Sokolom, Sokolicam in
sokoškim knjižnicam**

priporočamo v nakup:

Jedrlnič: Kratka srpska ili hrvatska
slovnica. I. del. Broš. Din 5—

Jedrlnič Kratka srpska ili hrvatska
slovnica. II. del. Broš. Din 6—

Jedrlnič Kratki pregled hrvatske i
srpske književnosti. Broš. Din 10—

Međej Kratka srpska gramatika in
čitanka. Broš. Din 5—

Petrović: Srpski pravopis Broš. Din 6—

Prohaska: Pregled savremene hrvat-
sko-srpske književnosti. Broš. Din 44—

Vlahov: Historija češkoslovaške knji-
ževnosti. Broš. Din 22—

NAROČILA SPREJEMA IN IZVRŠUJE
UČITELJSKA KNJIGARNA v Ljubljani

**Restavracija
NOVI SVET
Ljubljana
Gospodovska c. 14**

**Cvetičarna
Ant. Bajec
Ljubljana
Pod Trnčo 2
Telefon št 3222**

**TRGOVAČKA TISKARA
G. KRALJETA
SUŠAK, STROSSMAYEROVA 7
UTEMELJENA G.D. 1890.
IZVADJA SVAKOVRSNE
TISKARSKE RADNJE
BRZO, ČISTO I JEFTINO
BRZOJAVI: KRALJETA SUŠAK**

*Poljepšati
će
Vas*
ELIDA
IDEAL SAPUN · KREMI · SHAMPOO

CELJSKA POSOJILNICA, d. d.

V CELJU
LASTNI PALAČI „NARODNI DOM“

STANJE GLAVNICE IN REZERV NAD 8,000.000 DIN
STANJE HRANILNIH VLOG NAD 65,000.000 DIN

Sprejema hranilne vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih izplačuje točno in nudi zazne najboljše obrestovanje in največjo varnost. Izvršuje vse bančne, kreditne in posojilne posle. — Kupuje in prodaja devize in valute. —

PODRUŽNICA V MARIBORU IN ŠOŠTANJU

 Vkuhavajte v
WECK-ovih
čašah, ki jih upo-
rabljajo naše go-
spodinje že desetletja in
so se izkazale za najboljše.
Tovarniška zaloge za Jugoslavijo
pri tt. FRUCTUS, Ljubljana
KREKOV TRG 10/1

Vezava vsakovrstnih knjig
najcenejše pri
H. Zupanu
LJUBLJANA
Gradisče štev. 10.
Solidna in točna izvršitev.

MILKO KRAPEŽ - URAR

LJUBLJANA, JURCIČEV TRG 3

se priporoča
vsem bratom in sestram.

**LANENA INDUSTRIJA
D. D. OSIJEK**

(PRIJE IVAN FIEDLER)

TKAONICA I PREDIONICA
Osijek IV - Tenjska c. 6 - Telefon 3-51 i 2-34

Tvornica za izradbu lana i konopljije
u Vladislavcima kod Osijeka i Dragutincu
kraj Orahovice — Telefon: Čepin br. 13

Proizvodi: Razne vrsti platna,
ručnici, razne vreče, stolnjaci,
ubrusi i t. d. Kanafa - konopljena
predja.

JEDINA TKAONICA NEPROMOĆIVIH PONJAVA
(CERADA) za VAGONE i KOLA u JUGOSLAVIJI

Kašu

**prosenu i
ječmenu**

proizvadja i razšilje
uz najniže cene počam
od 50 kg na više —

PAROMLIN, TVORNICA PROSENE
I JEČMENE KAŠE

H. Moster i sinovi

SV. IVAN ŽABNO (HRVATSKA)

PECH

PECH Antracen pisače crnilo
PECH Ljubičasto pisače crnilo
PECH Crnilo za naliv pera
PECH Potpuno crno crnilo
PECH Pariško kopirno crnilo
PECH Antracen kopirno crnilo
PECH Crvena kovna i sve druge raznobojne tinte

PECH Mastila za štampilje u bojama
PECH Jastučki za štampilje „Delphin“
PECH Hektograf
PECH Neizbrisivi „Biser-tuševi“ u svim bojama
PECH Boje za telegraf. aparate
PECH Gomme arabe
PECH Olovke Jadranske straže

I. JUGOSLAVENSKA KEMIČKA TVORNICA ČRNIŁA I DRUGIH KEMIČKIH PROIZVODA

VJENCESLAV PECH — ZAGREB

Jedino ovlašteni proizvajalac svih ovih artikala pod oznakom i u korist

„Jadranske Straže - Čuvajmo naše more!“

**TVORNICA
„DISKOBOLOS“**
STANE VIDMAR nasl. AVGUST KOZMAN
LJUBLJANA, Sv. PETRA C. 75

Vhod Vidovdanska
cesta štev. 22—24
Telefon št. 2890

PRVA JUGOSLOVANSKA TVORNICA
telovadnega, sportnega in gasilnega orodja in potrebščin: Zimsko-sportne potrebščine.
Lestve vseh vrst.

Specijalna trgovina sportnih potrebščin: Tavčarjeva ulica štev. 1

MEDIĆ-ZANKL

tvornice olja, firneža, lakov in barv, družba z o.z.

Centrala v Ljubljani ≈ Lastnik Franjo Medić

Tvornice: Ljubljana-Medvode

Podružnice in skladišča: Maribor — Novi Sad

Lastni domači proizvodi:

*Laneno olje, firnež, vse vrste lakov, emajlno-lakastih in oljnati barv. Kemično
čiste in kemično olepšane, kakor tudi navadne prstene barve vseh vrst in barvnih
tonov, čopičev, steklarskega kleja itd. znamke „MERAKL“ za obrt, trgovino in
industrijo, za železnice, pomorstvo in zrakoplovstvo.*

CENE UMERJENE. ≈ TOČNA IN SOLIDNA POSTREŽBA.

LISTAK

HAJRUDIN ČURIĆ (Ljubljana):

Pesma slobode.

Brači u Istri.

Idu dan Slavjanstva,
oj neka živi, neka živi
Jugoslavija!

Nad tužnom našom Istrom lebde
gusti crni oblaci... Pod neronskim
okovima stenje naš rod. Pa kako to?
Zar se nosioci slavne rimske kulture
ne stide da to čine danas, u dvadeset
veku na očigled cele kulturne Evrope? Ne. Oni se ne stide ni Boga, ni
Evrope, pa ni samih sebe. Njihova
mučenja su podla i najgora vrste.
Svaka njihova reč je laž, svako njihovo «dobro» delo ima pozadinu zla.
Rod naš pati, stenje, umire, a Evropa
šuti...

Ali, mi ne smemo da šutimo! Već
se kroz olju čuju reči reči našega Cezara:
»Quousque tandem abutere Italia patientia nostra?« Na to će pitanje odgovoriti naš Cezar, kojeg
očekujemo. Pod zastavu toga našega
Cezara skupić se legije naše od Vardara do Triglava, od Jadrana do Dunava. Kad se legije skupe, Cezar će
gromkim glasom da pročita tužbu protiv Italije:

»Bračo! Italija ruši naše domove,
pali naše škole, muči naš rod! Majke
naše tuguju i plaču za izgubljenom
decem svojom! Talijani nam hoće da
otmu sve: i imanje i čast i život! Slo-

vensku našu reč hoće silom da unište! Ali ne! Ne damo im mi! Bračo! Podimo svi složno na našega krvnog neprijatelja! Sokolske naše mišice zađeće mu smrt i oslobođeće naš rod. Poginemo li, poginućemo kao pravi Sokoli na našoj zemlji, koju ljubimo svim žarom naših srđaca. Bračo! Napred! Zapovedajmo našu Marseillaisu! Istra je naša! Alea iacta est!«

I silne legije Sokolova krenuće da
oslobode našu braću.

Od Vardara do Triglava, od Jadrana do Dunava zaoriće se pesma neprijateljske smrti! A On, Cezar, voda ove hrabre sokolske čete, smršće se od zadovoljstva... Neprijatelj će pasti! Smrviće ga naše bratstvo, naša sloga i naša jednakost.

Nadajmo se, bračo, dolasku našega Cezara. Budimo spremni! Postavimo se na mrtve straže, učvrstimo našu falangu! Jer nije daleko dan obračuna!...

Prvim decembrom slavimo desetogodišnjicu našega državnog i narodnog jedinstva. Ta slava nije potpuna, okrnjena je, manjkaju nam naša braća i sestre pod tudinom. Ali, brzo će se proslaviti druga slava, potpuna slava! U Istri našoj zapečaće naša zastave, zaoriće naša pesma! Na Učkoj će se probudit naša vila! Na Jadransu našem zaploviće naše lade!

To će biti prava slava, jugoslovenska slava! I tek kada se svi Srbi, Hrvati i Slovenci nadu u čvrstom zagriju, smršće se duhovi Tomislava i Dušana, a probudeni starina Kraljević Marko sjahaće sa svoga Šarca i ostaviće svoj budovan, kojim je već bio zamahnuo... A naša će majka Jugoslava, kćerka dične Slave, biti okićena vencem večite pobjede...

Cuje me, bračo i sestre, u našoj Istri! Približava se dan vaše slobode, i neprijateljske smrti! Naš Cezar je već na putu, legije njegove čekaju na njegovu zapovet. Strpite se! Nečete dugo podnositi te paklene neronske muke!

Jednoga će nam dana osvanuti novi i mnogo lepsi prvi decembar. To će biti dan opće jugoslovenske slobode.

Bračo! Spremajmo se! Učvrstimo naše redove! Pri tome neka nam bude na umu Aleksine reči:

»Gle duše, što ih vekovni točio crv u jedan splele se venac, jedna je loza i jedna kraljevska krv Srbina, Hrvati i Slovenac.«

Isto, senstra naša, slobodna ćeš biti, jer ti si naša, samo naša!

DR. IGOR F. VIDIC (Beograd):

Dan sloge.

Stari sedokosi kralj Slobodan bio je na smrti. Sa visoke kule svojih bežlih dvorova promatrao je poslednji put svu lepotu savsaj svojih zemalja, poslednji put je udisao miris bašta i šuma, slušao žubor slapova i raka. Sunce je pozlatilo poslednjim zrakama divnu pokrajinsku sliku plitom širokih polja, koja su čuvali u pozadini mrki visovi tamnih planina. Stari dvorjanik njegov stajao je sav uzburden u kulu male terase.

Posle dugog čutanja okrenuo se kralj. Njegovo veliko sjajno oko se zagledalo u starog slugu. »Pozovi mi dečku,« progovorio je polako. Dvorjanik je vtišao. Sam u svojoj boli zaledao se sedokosi kralj u daljinu. Pred njim ležala je zemlja, njegova

sveta, tako teško stečena zemlja, južni raj uz sunčano more. I njegov se duh zamislio u prošle dane, ispunjene ratovima, patnjama, izgnanstvom i pobedom. Koliko krv je bilo i koliko suza! Iz misli budili su ga brzi, posnosni koraci i zvezet mačeva. Njegova deca — sinovi kao hrastovi, kćerka kao andelak. Očima punim radosti ih je pozdravio: »Zdravo da ste, dečko!«

Umoren bolovima sedi kralj, »Evo, sad gledaj,« progovorio je sedi kralj sa smeškom i razdružio tapiće. Svojom starom umornom rukom lako i bez muke prelomio je sva tri štapića. »Ovdje vidite, kako sloga jača, a nesloga uništava. Kad god ćete se u vašem životu i radu mimoilaziti, setite se ovih štapića.«

Duboko zamišljeni stajali su sive. Mlada Sloga stajala je uz oca u strahu i tuzi. I suse je polako tonulo u sinje more, koje je bilo zlatno kao plasti sedog kralja.

Kralj se digao do punе visine te se zagledao sa kule. I pružio je ruku kao veliki svećenik pred Bogom.

»Zemlju, koju gledate sad u crvenom večera, predajem vam deco, kao najdražu i najskupoceniju baštinu. Čuvajte ju kao i poslednji savet svog oca: »Budite dobri, budite složni!«

U zlatno veče letje je doстоjano sivo Soko. Plivajući u poslednjim zrakama sunca spustio se lagano na rame sedog kralja.

Sinovi pak digoše ruke na zakletvu: »Kunemo se, oče i kralju naš, da ćemo čuvati ovu svetu zemlju, da ćemo čuvati najmlade dete Tvoje, setriču našu Slogu!«

Stari je kralj raširio ruke: »Blagosloviljem vašu zakletvu deco, blagosloviljem vas i zemlju našu. Da ste zdravi, deco moja, moji Sokolovi!«

ALOJZ FUCHS - JUVELIR

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 6

priporoča bogato zalogozlatnine, ur in srebrnine. Po-pravila v lastni delavnicu točno in solidno.

**Restavracija
GRAJSKA KLET
v Mariboru**

Grajski trg št. 4
Prvovrstna postrežba.
Zmerne cene.

*
Priporoča se
JOSIP MAJDIC
restavrater.

**ŠTAMPILJE
ETIKETE
REZBARSTVO**LJUBLJANA
Sv. Petra c. 13.**UČITELJSKA TISKARNA**V LJUBLJANI, FRANČISKANSKA ULICA
TELEFON ŠT. 2312. RAČUN POŠTNE HRANILNICE ŠT. 10.761

JE NAJMODERNEJE UREJENA IN IZVRŠUJE VSA TISKARSKA DELA OD NAJPREPROSTEJŠIH DO NAJMODERNEJŠIH

Tiski šolske, mladinske, leposlovene in znanstvene knjige; ilustrirane knjige in enciklopedije ali večernjem dnevnikom; brošure in knjige v vseh nakladih, časopise, revije in mladinske liste. Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov. LASTNA TVRNICA ŠOLSKIH ZVEZKOV. ZALOŽBA IN UPRAVA „SOKOLIČA“ IN „NAŠE RADOŠTI“.

UČITELJSKA KNJIGARNA

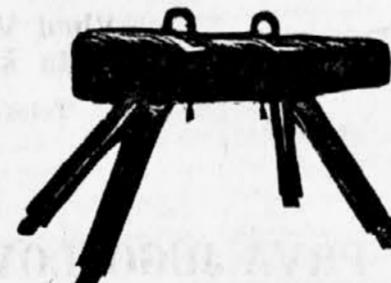
V LJUBLJANI, FRANČISKANSKA ULICA

prodaja znanstvene, strokovne, letev lovne, prijevodne in mladinske knjige kakor tudi knjige za osnovne, srednje in obrnje sole ter ima v zalogi vsakovrstni papir, pisalni, risalni in šolski pribor in učila kakor tudi umele in pokrajinske razglednice in največji izbi.

Preporuča se tворница telovежbenog i športnog oružja

J. Oražem, Ribnica

DOLJEVSKO * UTEMELJENA GOD. 1881.

Oprema vježboonica za društva i škole — letna vježbališta. Elegантno, solidno oružje. Niske cene. — Cenik in proračun franko.

Posojilnica v Mariboru

Ust. I. 1882.

r. z. z. o. p.

Tel. Št. 108.

Narodni dom

Sprejema hranilne vloge v tekočem računu in na knjižice in jih obrestuje z dnevnim razpolago po 6%, proti odpovedi na 3 meseca po 8%.

Daje posojila proti vknjižbi po 8%, na menice po 10%.

Stanje hranilnih vlog nad Din 70,000.000,— rezervnih zakladov nad Din 5,000.000.—

„JADRANSKA STRAŽA“

Udruženje za propagandu i zaštitu naših nacionalnih interes na našem moru i primorju.

Glavni (izvršni) Odbor u Splitu. Oblasni Odbori, Mjesni Odbori i Povjereništva u svim sjedištima oblasti i ostalim mjestima naše Kraljevine, te u inostranstvu.

Članom može postati svaki punoletni gradjanin Kraljevine SHS. Patriotika je dužnost svakog rodoljuba, da radi za sigurnost pomorske Jugoslavije, da osniva ogranku i širi edicije, artikle te brošure o najskutelnijim pitanjima našeg mora i pomorstva itd. CUVAJMO NAŠE MORE!

Restavracija „Kosovo“

Sušak, Mažuranićeva. Vlasnik: Šme Vranie

Prvovrzredno dalmatinsko i domaće vino. Točenje poznatog „Union“ piva. — Prvovrzredna domaća kuhinja.

ŽELEZARA VAREŠ

Poštanska i željeznička stanica: Vareš — Majdan

Brzjavna adresa: Željezara Vareš

Telefon Interurban broj: 2, 3, 4 i 5

Rudarski proizvodi: hematit sa garantovanom sadržinom željeza od 60% na više. Prženi siderit i limonit.

Proizvodi visokih peći: sivo željezo taljeno sa drvenim ugljem za ljevaonice. Belo željezo i besemersko željezo za čelik.

Metalni odjivi: od bronza, mjeđi, bakra, aluminija - sirovi i apretirano. Specijalni fosforni bronzi za velika naprezanja.

Strojni delovi: za svakovrsnu industriju. — Kompletne transmisije itd.

Odjivi od sivog željeza: vodovodne i plinske cevi svih dimenzija prema normalijama nemačkih inženjera sa kolčakom i pelešom, sa svim armaturama. Građevinski ljevi, kao stupovi, armature za kanalizaciju, kompletne ljevane ograde itd.

Trgovački ljevi: specijalni ljevi otporan protiv vatre i kiselina. Strojni ljevi kao remenice, ležaji, spojke, sloganovi (Radsätze) u sirovom stanju i apretirano u vlastitim radionicama.

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. ★ SUŠAK

Interurbani telefoni: broj 2-36 i 2-37

Brzjavni: JADROPOV

sa svojih 60 parobroda podržava službu na 47 redovitih pruga, uzduž cijele domaće obale, Albanije, Grčke i Turske do Smirne, u vezi sa Rijekom, Trstom i Venecijom. — Sva točna kretanja parobroda razabiru se iz plovidbenog reda, kojega društvo šalje na zahtev badava. — Društvo ima u Sušaku vlastiti odpremni ured (Speditions bureau).